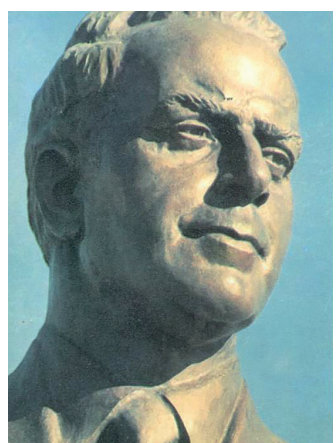

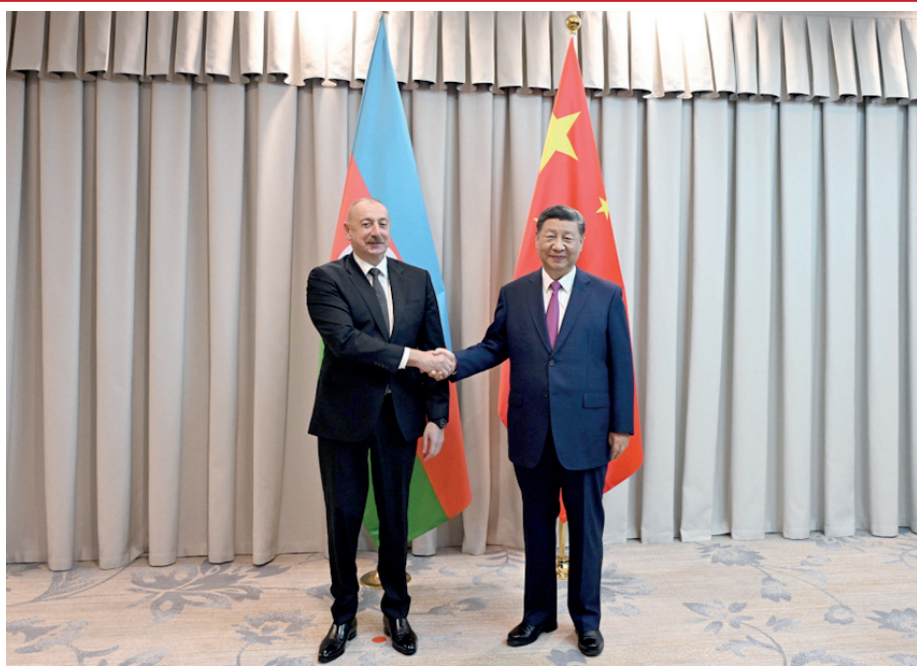

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Huseynov

Avrasiya üçün yeni inkişaf düsturu...

**Azərbaycan-Çin münasibətləri
beynəlxalq nizamda yeni səhifə açır**

Bax səh. 3

**YENİ
AZƏRBAYCAN**

Azərbaycan dövlət mülkiyyəti. Azərbaycan xalqının milli qədrsidir.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

10 iyul
2024-cü il,
çərşənbə
№ 120 (6706)
Qiyməti
60 qəpik

Türk Birliyinin yolu Qarabağdan keçdi...

Bax səh. 2

Azərbaycan-İran əməkdaşlığı inkişaf edəcək

İyulun 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İran İslam Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkiana zəng edib.

Prezidentin Mətbuat Xidmətinin Məlumatına görə, dövlətimizin başçısı Məsud Pezeşkiani İran İslam Respublikasının Prezidenti seçilməsi münasibətilə təbrik edib, ona fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Məsud Pezeşkian göstərilən diqqətə və təbrikə, həmçinin Prezident seçilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısının daha əvvəl göndərdiyi məktuba görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirib. İran Prezidenti gələcəkdə də ölkələrimiz arasında münasibətlərin bütün sahələrdə inkişaf etdirilməsi üçün söyləmələri əsirgəməyəcəyini deyib.

Söhbət zamanı ortaq dini-mədəni köklər, dostluq və qardaşlığa əsaslanan Azərbaycan-İran əlaqələrinin bundan sonra da genişlənməsinə və müxtəlif sahələri əhatə edən əməkdaşlığımızın inkişaf edəcəyinə əminlik ifadə olunub.

Dövlət başçıları ölkələrimiz arasında indiyədək əldə edilmiş razılaşmaların həyata keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıblar.

Telefon söhbəti əsnasında Azərbaycan və İran prezidentləri qarşılıqlı maraq doğuran məsələləri müzakirə ediblər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İran Prezidenti Məsud Pezeşkiani ölkəmizə səfərə dəvət edib.

Dəvəti məmnunluqla qəbul edən İran Prezidenti dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirib və öz növbəsində, Azərbaycan Prezidentini İran İslam Respublikasına rəsmi səfərə dəvət edib.

Dövlətimizin başçısı bu dəvəti məmnunluqla qəbul edib.

Qarşıdakı hədəf - SÜLH!

Bax səh. 4

TDT-nin “Rəqəmsal İpək Yolu” ...

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün yekununda imzalanan Qarabağ Bəyannaməsinin mühüm prioritetlərindən biri də qardaş ölkələr arasında kommunikasiya əlaqələrinin yeni modellərinin və müasir rəqəmsal inkişaf formatlarının yaradılmasıdır.

Türk dövlətləri arasında son illərdə qabaqcıl kommunikasiyaların mübadiləsi və artan iqtisadi dinamikadan qaynaqlanan yeni tələbatlar bir çox sahələrdə olduğu kimi vahid rəqəmsal platformada da koordinasiyanın qurulmasını...

Bax səh. 2

SƏT Nümayiş Zonası...

Bax səh. 3

“CCF Azerbaijan” Fondu yaradılır

Azərbaycan Dövlət Gömrük Komitəsi (DGK) və Ümumdünya Gömrük Təşkilatı (ÜGT) “CCF Azerbaijan” Gömrük Əməkdaşlıq Fondunun yaradılması barədə razılığa gəlib. Ümumdünya Gömrük Təşkilatı Şurasının 143/144 sessiyası çərçivəsində təşkilatın baş katibi Yan Sonders və Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Şahin Bağirov “CCF Azerbaijan”-ın yaradılması üzrə qrant sənədi imzalayıblar. Sənəddə əsasən yeni təsis edilən “CCF Azerbaijan” Fondunun məqsədi gömrük əməkdaşlığının gücləndirilməsi və Trans-Xəzər...

Bax səh. 4

E-pul dövriyyəyə buraxılır

Mərkəzi Bank (MB) Azərbaycanda daha bir yerli təşkilata elektron pul (e-pul) emissiyası fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müddətsiz lisenziya verib və lisenziyanı əldə edən “United Payment” MMC ölkəmizdə elektron pul təşkilatı kimi ilk şirkət olub. “United...”

Bax səh. 5

25 ildən sonra yenidən ABŞ paytaxtında...

Xəbər verildiyi kimi, dünəndən Vaşinqtonda Şimali Atlantika Alansının - NATO-nun Zirvə görüşü başlayıb. Üç gün davam edəcək Vaşinqton sammiti həm də xüsusi bir əhəmiyyətə malikdir - bu dəfəki Zirvə görüşü həm də Alyansın 75-ci il dönümünə həsr olunur. Qərb mətbuatının yazdığına görə, Alyansın budəfəki Zirvəsinin ən əsas müzakirə mövzusu Ukrayna-Rusiya müharibəsidir. Xüsusilə, Kiyevin NATO...

Bax səh. 4

Aİ Gürcüstanla bağlı mövqeyini açıqladı

İki ay öncə Gürcüstanda “Xarici təsirin şəffaflığı haqqında” qanunun qəbulu ilə başlanan siyasi qalmaqal sönümək bilmir. Xüsusilə Qərbin diqqətində olan bu qanunun ləğvi uğrunda “böyük mübarizə” sərgilənsə də, nəticəsiz qaldı. Mayın 28-də Gürcüstan parlamentinin prezident Salome Zurabişvilinin qanuna tətbiq etdiyi veto nu ləğv etməsi isə hüquqi prosedurları sona çatdırdı. Xatırladaq ki, qanuna əsasən...

Bax səh. 7

Xaosun başlanğıcı...

Fransada Milli Assambleyaya (parlamentin aşağı palatası) növbədənəknar seçkilər yekunlaşıb. Seçkilər iki turda baş tutub. Ötən bazar günü keçirilən ikinci turun nəticələri elan olunub. Da-xili İşlər Nazirliyinin verdiyi məlumata görə, parlamentdə solçular 182, Makronun mərkəzçi al-yansı 168, ifrat sağçıları təmsil edən Marin Le Penin “Milli birlik” partiyası və onun müttəfiqləri isə 143 yer qazanıb.

Təqdim olunan statistikaya sadəcə, cəmsiz rə-qəmlər kimi baxmaq doğru olmazdı. Bu rəqəmlər əslində Fransanın bugünkü...

Bax səh. 6

Demokratlar yeni namizəd axtarışında...

Bax səh. 7

Macarıstan Aİ sədrliyindən uzaqlaşdırılacaq mı?

Bax səh. 6

Türk Birliyinin yolu Qarabağdan keçdi...

Azərbaycan geniş bir coğrafiyanı vahid geostrateji maraqlar ətrafında birləşdirir

Olduqca dinamik siyasi-iqtisadi yeniliklərlə müşayiət olunan ötən həftə yeni geostrateji situasiyanın rəsmi elanı

Qarabağ Bəyannaməsi yeni münasibətlər sistemi formalaşdırır

kimi yadda qaldı. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada baş tutan Zirvə toplantısı, ardından isə TDT-nin qeyri-rəsmi Şuşa Zirvəsi Avrasiyanın mərkəzində formalaşan yeni realitətlərin "siyasi premyerasına" çevrildi. Artıq bölgəsəl layihələrin geniş anlamda həyata vəsiqə qazanmasının bir addımında-yıq: Mərkəzi Asiya - Cənubi Qafqaz -

Kiçik Asiya coğrafiyası paralel olaraq həm siyasi, həm də iqtisadi üçbucaq yarıdır.

Diqqət yetiriləsi əsas məqam isə ondan ibarətdir ki, mühüm gələcək perspektivi özündə əks etdirən bu yeniliklərin həyata keçməsi 2020-ci il Vətən müharibəsi, 2023-cü il lokal antiterror tədbirlərinin nəticələri ilə sıx bağlılıq

təşkil edir. Bu hərbi-siyasi qələbə Cənubi Qafqazla yanaşı, Mərkəzi Asiyanın da həyatında mühüm yeniliklərə yol açdı. Daha doğrusu, Cənubi Qafqazda Azərbaycanın formalaşdırdığı təhlükəsizlik mühiti Şərqi-Qərbi tranziti baxımından mühüm yolların aktuallaşması üçün zəmin formalaşdırdı. Bu isə öz növbəsində yeni əməkdaşlıq, yeni əla-

qələr və yeni münasibətlər deməkdir. Bu gün Azərbaycanın təmsilində Cənubi Qafqazla Mərkəzi Asiyanın qarşılıqlı inteqrasiyasının mühüm bir coğrafiyada yeni iqtisadi əməkdaşlıq mühiti yaratması yeni iqtisadi münasibətləri şortlənndir. Xəzərin şərq sahilı ilə qərb sahilı arasında əlaqələr geniş anlamda yeni realitələrə söykənir...

Vahid səma altında...

Azərbaycanın və Türkiyənin Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə bağlı müsbət perspektivinə baxış, BRICS üzvlüyü haqda açılan müzakirələr yeni iqtisadi situasiyanın üfüqlərinin genişlənməsidir. İndiki halda isə Şuşada imzalanan Qarabağ Bəyannaməsi faktiki olaraq Türk dünyasının siyasi-iqtisadi güc mərkəzi kimi təqdimat mərasimi sayıla bilər. İllər öncə xəyal belə edilə bilməyən məsələlər realitəyə çevrilir:

- Türk dünyası "vahid iqtisadi-siyasi dam" altında birləşmə imkanı qazanır;
- Dünyanın iqtisadi - ticari nüvəsinin coğrafi parametrləri dəyişir (bu məsələdə Çin də birmənalı olaraq yeni situasiyanın yanında yer alır);
- Azərbaycan geniş bir regionda yeni beynəlxalq münasibətlər sisteminin qurulmasına nail olur;
- Bölgənin təhlükəsizlik immuniteti gücləndirilir;
- Region global maraqların cərpazlaşma nöqtəsindən uzlaşma nöqtəsinə yaxınlaşdırılır;
- Yeni dövr üçün aktuallıq daşıya-

caq əməkdaşlıq platformaları gündəmə gəlir.

Təbii ki, bu siyahını artırmaq da olar. Məsələn, yeni siyasi - iqtisadi bölgədə Yaxın Orta Şərqi, Ərəb dünyasının, yeni enerji ixracatçısı olacaq ölkələrin imkanlarını da buraya əlavə etsək, Azərbaycanın yaratdığı mənzərənin detallarını daha aydın görmək mümkündür.

Əməkdaşlıq meydançası genişlənməkdədir

5 dövlət tərəfindən imzalanan Bəyannamə proseslərin intensivliyini artırır, dinamizmi qazandırır. Azərbaycan Mərkəzi Asiya və Kiçik Asiya ilə qarşılıqlı inteqrasiya prosesinə kompleks şəkildə yanaşmanı yeniləyir. Artıq əlaqələr bu və ya digər şəkildə vahid müstəvidə inkişaf etməkə yanaşı, həm də çoxşəxli, genişləndirilmiş və əlaqələndirilmiş şəkildə sürət qazanır:

- Qarabağ Bəyannaməsi vahid iqtisadi anlam daşıdığı qədər həm də siyasi məsuliyyətə malik vahid geosiyasi məkan yaradır;
- Bəyannamədə qeyd edildiyi kimi, Avropa - Türkiyə - Cənubi Qafqaz - Mərkəzi Asiya - Çini birləşdirən Trans-Xəzər Beynəlxalq Şərq-Qərb Orta Dəhlizi vasitəsilə üzvlər arasında regional əlaqəni və inteqrasiyanı gücləndirmək məsələsi aktuallığını daha da artırır;
- Regional ticarət həcmnin da-

ması gələcək münasibətlərin çərçivəsini daha da genişləndirir;

- Azərbaycanın yaratdığı iqtisadi-siyasi realitələr göstəriləndiyi kimi, regionları bir-biri ilə yaxınlaşdırmaqla kifayətlənmir, artıq vahid orqanizmə çevirir - Bəyannamədə əks olunan gömrük prosedurlarını optimallaşdırmaq və rəqəmsallaşdırmanı əhatə etmək üçün üzv dövlətlər arasında sıx əməkdaşlığa çağırış bunu zəruri edir;

Beləliklə, Bəyannamənin siyasi-iqtisadi həddləri yalnız türk dünyası və ya Xəzər hövzəsinin şərq-qərb sahilı ilə məhdudlaşmır - yeni global artəriya üzərindəki bütün regionlar

təbii halda bu Bəyannamədə əksini tapan yeni iqtisadi situasiyanın iştirakçısına çevrilir.

Naxçıvandan başlanan yolun siyasi-iqtisadi nəticələri...

Qısa zamanda özünü iqtisadi-siyasi konsepsiyası, ideoloji əsasları olan və ən əsası suveren, milli mənafeyə söykənən prinsiplərə malik təşkilat kimi sübut etməyi bacaran Türk Dövlətləri Təşkilatının əldə etdiyi uğurlar saymaqla bitməz. Bu inkişaf tendensiyasında maddi nailiyyətlərdən daha çox mənəvi nailiyyətlər göz oxşayır - vahid Türk dünyası ailəsi prinsiplərinin inkişaf etdirilməsi, qarşılıqlı maraqların qorunması üçün gücün və imkanların səfərbər olunması, fərqli cəhətlərin və ya coğrafiyaların oturuşmuş siyasi birliklərinə qarşı bütün aspektlərdə müqavimətin yaradılması kimi prioritet hədəflər TDT-nin ali qurum statusunu daha da möhkəmləndirir. Xüsusilə, bu Bəyannamə TDT-yə yeni sima, yeni strukturlaşma, yeni müştərək münasibətlər vəd etməkdədir. Apparatı iqtisadi-siyasi güc kimi Azərbaycanın və Türkiyənin çıxış etdiyi TDT son dövrlərdə daha mühüm aktuallıq daşımağa başlayıb - platforma Mərkəzi Asiyanın Qərbi iqtisadi inteqrasiyasında əsaslı şərtə çevrilir. Təsəvvüf deyil ki, son illərdə region ölkələrinin dövlət başçılarına qarşılıqlı səfərlərdə xüsusi artım müşahidə

edilir - istər Azərbaycan dövlət başçısının Mərkəzi Asiyaya, istərsə də dost, qardaş ölkələrin rəhbərlərinin Bakıya səfərləri intensivləşib. Bu isə Türkdilli ölkələr arasında həmrəyliyin və koordinasiya-

lı fəaliyyətin artmasına rəvac verir. İndiyədək Prezident İlham Əliyevin qarşılıqlı əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə hesablanan bir sıra təşəbbüsləri həyata vəsiqə alıb ki, Qarabağ Bəyannaməsi bütün bu göstəriciləri özündə birləşdirir və əks etdirir. Bu isə özlüyündə həm də Mərkəzi Asiya dövlətlərinin Avropa ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi üçün tranzit imkanları yaratmaqla yanaşı, Türk dövlətlərini bir yol üzərində qovuşdurur, iqtisadiyyatlarını əlaqələndirmə imkanı verir. Beləliklə, yeni siyasi vəziyyət həm də Türk dünyası üçün inkişaf mərhələsi deməkdir. Azərbaycanın yaratdığı mexanizmlər yaxınlaşmanı bölgəsəl çərçivədən global çərçivəyə daşımaqdadır.

Qürurverici haldır ki, Türk birliyinin ideyadan realitəyə çevrilməsi Azərbaycan dövlətinin, Azərbaycan Prezidentinin adı ilə bağlıdır - 2009-cu ildə Naxçıvandan başlanan Türk birliyi yolu Qarabağda, Şuşada bəyan edilir.

Pərviz SADAYOĞLU

TDT-nin "Rəqəmsal İpək Yolu" ...

Qarabağ Bəyannaməsi türk dövlətlərinin Avropa ilə Asiya arasında rəqəmsal dəhlizin mərkəzinə çevrilməsinin hüquqi əsaslarını müəyyənləşdirir

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət başçıların qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün yekununda imzalanan Qarabağ Bəyannaməsinin mühüm prioritetlərindən biri də qardaş

ölkələr arasında kommunikasiya əlaqələrinin yeni modellərinin və müasir rəqəmsal inkişaf formatlarının yaradılmasıdır.

Türk dövlətləri arasında son illərdə qabaqcıl kommunikasiyaların mü-

badiləsi və artan iqtisadi dinamikadan qaynaqlanan yeni tələbatlar bir çox sahələrdə olduğu kimi vahid rəqəmsal platformada da koordinasiyanın qurulmasını aktuallaşdırır. Xüsusilə də, üzv ölkələr arasında regional ticarət həcmələrinin davamlı olaraq artması və qarşıdakı illərdə əlavə mal mübadiləsinin genişlənməsini təşviq edən yeni ölkələrarası razılaşmaların imzalanması rəqəmsal ticarət əlaqələndirilməsini zəruri edir.

"Digital Hub" - ən innovativ iqtisadi platforma

TDT ölkələrinin mövcud imkanlarından və infrastrukturundan istifadə etməklə Avropa ilə Asiya arasında yeni telekommunikasiya magistral marşrutu yaratmaq məqsədi daşıyan "Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsinin fəal yerinə yetirilməsi qarşıdakı ilin əsas iqtisadi hədəflərindən biri olacaqdır. Türk dövlətlərinin hər birinin yerləşdiyi əlverişli coğrafiya onların müasir dünyada ən innovativ iqtisadi platformalardan biri olan "Digital Hub" ətrafında sıx birləşməsi üçün əlverişli imkanlar yaradır. Tərəflər ötən il noyabr ayında Özbəkistanın paytaxtı Səmərqənd şəhərində keçirilmiş IX Zirvə Görüşünün yekununda imzalanmış Səmərqənd Bəyannaməsində "Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsi çərçivəsində Trans-Xəzər fiber-optik kabel infrastrukturunun yaradılmasını və özlərinin IT infrastrukturlarının bu dəhlizə inteqrasiyası üçün mövcud sistemlərin təkmilləşdirilməsi barədə razılığa gəlib. Müəyyən edilmiş strategiyaya əsasən, Xəzərin dibi ilə Trans-Xəzər fiber-optik kabel xəttinin çəkilişi 2026-cı ilə qədər tam başa çatdırılması nəzərdə tutulub.

Qardaş ölkələr öz mövcud rəqəmsal infrastrukturlarını vahid məkanla birləşdirməklə yaxın illərdə "Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsi ilə Avropa ilə Asiya arasında rəqəmsal telekommunikasiya dəhlizinin əsas mərkəzinə çevriləcəkdir.

Qarabağ Bəyannaməsində digər bir rəqəmsal platforma elektron və rəqəmsal ticarətin vahid türk ailəsində birləşdirilməsidir. Bu məqsədlə türk dövlətləri qarşından gələn illərdə ticarət həcmünün həqiqi potensiala

çatdırmaq üçün ticarətdə texniki maneələrin aradan qaldırılmasını və Rəqəmsal İqtisadiyyat üzrə Tərəfdaşlıq Sazişinin (DEPA) tələblərinə uyğun olaraq gücəstli rejimlərin tətbiqini, qarşılıqlı olaraq böyük dil modelini, Qarabağ Bəyannaməsində bununla bağlı bənddə DEPA üzrə səmərələşdirici təkliflərin hazırlanması və yaxın müddətdə tamamlanması nəzərdə tutulub.

Türk dövlətlərinin gömrük-ticarət siyasətinə şamil ediləcək hüquqi mexanizmlər

Həmin istiqamət üzrə digər hədəf yerüstü nəqliyyat daşınmalarında tətbiq olunan rüsumların differensiallaşdırılması və optimallaşdırılmasıdır. Bu, üzv ölkələr arasında qarşılıqlı olaraq ticarət rejiminin yumşaldılması və idxal-ixrac mallarının gömrük və tranzit rüsumlarının aşağı salın-

ması istiqamətində vahid siyasətin yürüdülməsi deməkdir. Belə bir nümunəni artıq Azərbaycan və Türkiyə öz ticarət rejimlərində 2 ilə yaxındır ki, tətbiq etməkdədir. Belə ki, preferensial hüquqi çərçivəyə əsasən, iki ölkə bir-birinə idxal edilən bir sıra məhsulların bezi kateqoriyalarına gömrük rüsumunun həcmi azaldıb. Ona görə də, bu hüquqi mexanizmin bütün türk dövlətlərinin gömrük-ticarət siyasətinə şamil edilməsi nəzərdə tutulur.

Həmçinin, ticarətdə elektron mübadilənin yeni mexanizmlərindən biri kimi Türkiyədə

qüvvədə olan Yeni Kompüterləşdirilmiş Tranzit Sistemi təcürbəsinin bütün üzv ölkələrdə geniş tətbiqi nəzərdə tutulur ki, bu da iqtisadi-ticarət əlaqələrinin təşviqi və mal mübadiləsinin həcmələrinin artırılmasına xidmət edir. Beləliklə, DEPA sazişi qardaş ölkələr arasında qarşılıqlı ticarətin və xarici investisiyaların həcmənin artırılması, birgə iqtisadi layihələrin icrasında təşəbbüskarlığın daha da güclənməsi, eləcə də biznes qurumları arasında işgüzar münasibətlərin genişlənməsi üçün hüquqi əsaslar yaradır. TDT-nin "Rəqəmsal hökumət"lə bağlı gələcək gündəliyi isə daha güclü elektron infrastrukturlarının yaradılmasını nəzərdə tutur. Bu məqsədlə türk dövlətləri arasında əməkdaşlıq və mübadilələrinin artırılması, elektron sənəd mübadiləsi üçün e-imza-rəqəmsal imza mexanizmlərinin uyğunlaşdırılması və onlayn dövlət xidmətlərinin inteqrasiyası, kibersidentlərə və kibərhu-cumlara qarşı ümumi kibertəhlükəsizliyin qorunması tədbirləri üzrə vahid koalisiyanın yaradılması və digər rəqəmsal təcrübə və təşəbbüslərin inkişaf etdirilməsi planlaşdırılır.

Süni intellekt layihələrinin inkişafı üçün...

Qarabağ Bəyannaməsində süni intellekt layihələrinin uğurlu inkişafı üçün üzv dövlətlərin böyük dil modelinin yaradılması, xüsusilə də təhsil platformalarında bu modelin daha çox inkişaf etdirilməsi, habelə bu model əsasında səhiyyə texnologiyalarının

təkmilləşdirilməsi kimi prioritetlər də mühüm yer tutur. Bu çərçivəyə uyğun olaraq, üzv ölkələr milli kosmik proqramların potensialının və rəqəbat qabiliyyətinin artırılması məqsədilə birgə kosmik layihələrin inkişafında səylərini birləşdirməyi qərara alıb.

Türkiyə və Azərbaycan artıq bu istiqamətdə səmərəli əməkdaşlıq qurub və ortada yaxşı nümunə var. Bu təcrübə bütün türk dövlətləri üçün kosmik texnologiyalar sahəsində kompleks bir yanaşmaya çevrilməklə, ümumilikdə, TDT-nin kosmik sənaye gücünü artıracaqdır.

ELBRUS CƏFƏRLİ

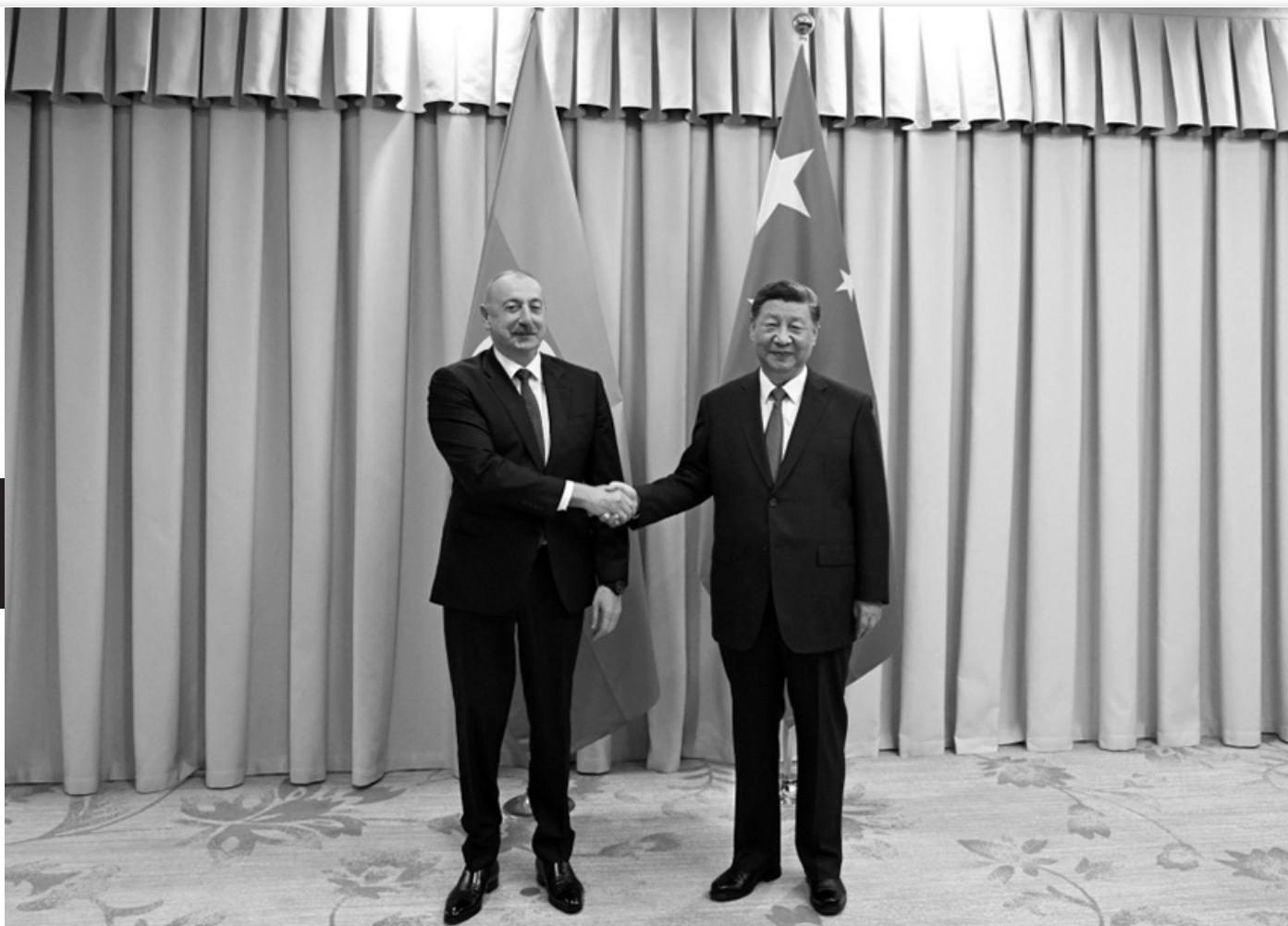
Avrasiya üçün yeni inkişaf düsturu...

Azərbaycan-Çin münasibətləri beynəlxalq nizamda yeni səhifə açır

XXI əsrin ikinci onilliyi lokal qarşılıqlı münasibətlərin yeni mərhələyə qədəm qoyması ilə yanaşı, yeni beynəlxalq situasiya ilə də seçilir. Xüsusilə yeni dövrdə əməkdaşlıq mühtitinin və müstəvisinin məhdudlaşdırılması ilə qarşılıqlı - dünyanın bəzi gücləri ayrı-ayrı dövlətlərin məsələlərə öz milli maraqları müstəvisində deyil, həmin mərkəzlərin və ya beynəlxalq təsisatların mənafeyi müstəvisində yaşamasını "tələb edir". Yaşadığımız günlərdə bunun faktiki şahidinə çevrilirik. Bu mənada, yeni dövrdə az-az ölkələr var ki, özlərinin milli maraqları

ları və ikitərəfli mənafeyi çərçivəsində əməkdaşlıq qurur, onu inkişaf etdirir.

Azərbaycan da bütün çoxtərəfli və ikitərəfli əlaqələrini özünün milli maraqları kontekstində inkişaf etdirir. Xüsusilə, bölgədə yaratdığı yeni iqtisadi-siyasi reallıqlar fonunda ortaya çıxan perspektivlər Azərbaycan üçün mühüm dividendlər formalaşdırıb. Regionun təhlükəsizliyinə verdiyi töhfə, yeni iqtisadi əlaqələrin qurulması və ya gücləndirilməsi istiqamətində atdığı addımlar, bölgənin potensialını maksimum səviyyədə nümayiş etdirir.

məkanların yaradılması Azərbaycanı digər güc mərkəzləri və ya dövlətlər üçün maraqlı edir - bunun nəticəsidir ki, son illərdə ölkəmiz

dünyanın aparıcı dövlətləri və ya beynəlxalq təsisatları ilə enerji, daşımaçılıq, tranzit imkanları və ikitərəfli münasibətlərin yeni mərhələsinə özü

əks etdirən müstəvilərdə əməkdaşlıq müqavilələri, strateji müttəfiqlik sənədləri, anlaşma memorandumları imzalayıb.

Əməkdaşlıqdan strateji tərəfdaşlığa doğru...

Çin yaşadığımız əsrdə global güc mərkəzi kimi özünün iqtisadi, demografik potensialı ilə çoxqütblü dünyanın mühüm siyasi aktorudur. Rəsmi Pekin müstəqil xarici siyasət kursuna malik olan milli dövlətlərin əməkdaşlıq etmək istədiyi lokomotiv ölkələrdən sayılır - Avrasiya geomekanında, xüsusilə də Azərbaycanın mühüm təsir imkanları yaratdığı Mərkəzi Asiya - Cənubi Qafqaz - Kiçik Asiya bölgəsi üzrə ikitərəfli və çoxtərəfli səciyyə daşıyan qarşılıqlı-faydalı əməkdaşlıq münasibətlərinin formalaşmasında Çin faktoru xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Beləliklə, iyulun 3-də Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçirilən Zirvə Toplantısı çərçivəsində "Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə"nin əhəmiyyətinə də məhz bu müstəvidən yanaşmaq daha doğru olardı: müasir Çin - Azərbaycan əlaqələrinin komponentləri hazırkı dövrün siyasi-iqtisadi aktuallığı ilə yanaşı, həm də gələcək perspektivi də özündə cəmləyir. Orta Dəhlizin inkişafına xüsusi həssaslıqla yanaşan Çinin Azərbaycana münasibətdə strateji tərəfdaş yanaşması bizə həm siyasi həm də iqtisadi üstünlüklər vəd edir. Nəzərə alaq ki, Çinin "Bir kəmər bir yol" iqtisadi ideyasının real təəcəssümlərindən olan Orta Dəhliz həm də geostrateji səciyyə daşıyır - bu dəhliz Çin və Mərkəzi Asiya məhsullarının ən qısa marşrut vasitəsilə operativ və effektiv olaraq Avropaya daşınmasına imkan yaradır. Mərkəzi Asiyadan Avropaya qədər uzanan geosiyasi məkanada çoxvektorlu qarşılıqlı-faydalı əməkdaşlıq münasibətləri formalaşdırmaqda maraqlı olan Çin Azərbaycana yanaşmasını ortaya qoymaqla bu layihədəki tərəfdaşını dünyaya nümayiş etdirir.

yiş etdirir. Bu, Azərbaycan üçün də xüsusi anlam daşıyır - dünyanın ən mühüm iqtisadi güc mərkəzlərindən, BMT TŞ-nin aparıcı üzvlərindən, global siyasi münasibətlər sisteminin əsas oyunçularından, nəhayət, bölgənin iqtisadi-ticarəti imkanlarının şəxə

ləndirilməsində açar rolunu oynayacaq ölkələrdən biri Azərbaycanın strateji tərəfdaşına çevrilib. Öz növbəsində, Çin də Cənubi Qafqazın ən güclü aktoru olan, regional və beynəlxalq təhlükəsizliyə mühüm töhfələr verən Azərbaycanla əməkdaşlığa xüsusi əhəmiyyət verir. Bu, Pekinin Bəyannamə ilə bağlı mövqeyində də açıq görünür. Üst-üstə düşən maraqlar, uzalaşan mövqelər, yaxın təmaslar və xüsusilə də dövlətlərarası münasibətlərin formalaşmasında və inkişafında liderlərin şəxsi münasibətləri bütün sahələr üzrə danışıqların və razılaşmaların dinamik karakter almasını şərtləndirir.

Təhdidlərə qarşı birgə mübarizə...

Qeyd edək ki, tərəflər arasındakı əlaqələr çoxşəxəlidir və siyasi, iqtisadi münasibətlər, o cümlədən təhlükəsizlik nöqteyi-nəzərindən mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu məsələyə xüsusi diqqət ayırmaq gərəkir - son illərdə bölgə ilə bağlı bir sıra güc

tələb edir. Qeyd olunur ki, hər iki dövlət milli xüsusiyyətlərinə uyğun seçilmiş inkişaf yolu boyunca bir-birlərinə qətiyyətli dəstək verməyə davam edəcək, ümumi inkişaf və firavanlığa nail olmaq üçün əməkdaşlıq etməyə hazırdırlar. Eyni zamanda, milli, eləcə də regional və global təhlükəsizliyin ən vacib məsələləri ilə bağlı sıx əlaqə və koordinasiya saxlamağa, etimadı möhkəmləndirməyə, öz dövlətinin ərazisindən hər hansı bir qüvvənin digər tərəfə qarşı hərəkət etmək üçün istifadə etməsinə imkan verməməyə hazırdırlar.

Vurğulanan məqam bölgənin gələcəyi üçün olduqca əsas məqamdır. Diqqət yetirək, son illərdə müstəqil dövlətlərə müdaxilələrin əksəriyyəti heç də hərbi yolla aparılır - tam əksinə, fərqli üsullarla yaradılan təhdidlər ölkələrin suveren inkişafını təhlükə qarşısında qoyur. Azərbaycan - Çin tərəfdaşlığı bu təhdidlərin sözügedən coğrafiyadan kənarlaşdırılmasında, onun sərhədlərinə yaxın düşməməsində böyük rol oynaya bilər. Yaranacaq effektiv iqtisadi münasibətlər həm də davamlı və dialoqa əsaslanan siyasi əlaqələri gücləndirəcək. Bu isə öz növbəsində təhlükəsizlik seqmentini dərinləşdirir.

"Yaşıl əməkdaşlıq" perspektivi...

Sağlam gələcək üçün "yaşıl inkişaf" konsepsiyası formalaşdıraraq Azərbaycan özünün müasir prioritetlərini, eyni zamanda, gələcək hədəflərini bu amillə yaxından əlaqələndirir. "Yaşıl enerji" və "yaşıl dünya" prioritetlərini açıqlayan Azərbaycan dünyanın sağlam gələcəyi uğrunda əsaslı təşəbbüsləri ilə yadda qalmaq üçün səylərini ortaya qoymaqla davam etdirir. Dövlətimiz illərdir ki, önəm çəkdiyi, təşviqini apardığı "Yaşıl dünya" şüarını ümumi inkişaf prosesinin ən ümdə struxturuna inteqrasiya edərək, enerji sektorunda bu məqama diqqət ayrılır: Çin tərəfi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (UNFCCC COP29) Azərbaycanla keçirilməsini alqışlayır və Azərbaycanın Konfransda məsələlərin əldə olunmasına təşviqində sədrlik rolunu dəstəkləyir. Tərəflər iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə, o cümlədən, "yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlığa, iki ölkənin müəssisələrini yeni enerji mənbələrinə əsaslanan yeni istehsal, enerjinin saxlanması, yeni enerji daşıyıcıları, elektrik enerjisinin ötürülməsi, enerjiyə qənaət və emissiyaların azaldılması və s. kimi yaşıl və aşağı karbonlu texnologiyalar sahələrində əməkdaşlığı dərinləşdirməyə təşviq etməyə, təmiz enerji sahələrində əməkdaşlıq üçün global tərəfdaşlığın qurulmasını birgə təşviq etməyə hazır olduqlarını bildirirlər.

Bu onu göstərir ki, ölkəmizin irəli sürdüyü, üzərində dayandığı bütün global təklif və təşəbbüslər aparıcı beynəlxalq aktorlar tərəfindən dəstəklənir. Beləliklə, yeni dövrdə Azərbaycan-Çin münasibətlərinin əhəmiyyətli bir hissəsini də məhz "yaşıl əməkdaşlığın" tutacağına inanırıq...

P.İSMAYILOV

ŞƏT Nümayiş Zonası...

Azərbaycan və Çin tərəfdaşlığının artırılması yollarını müzakirə edib

ki, Azərbaycanla beynəlxalq ticarət sərgilərində birgə fəaliyyət iqtisadi imkanların

carət evi fəaliyyət göstərir, eləcə də Şanxay, Harbin, Cinan və Uhan şəhərlərində 4 ticarət bölməsi, Urumçi və Şanxayda isə 3 Şərab evinin fəaliyyəti təmin edilib. Bu model Azərbaycan-Çin iqtisadi əməkdaşlığının genişləndirilməsi və Azərbaycan məhsullarının Çin bazarlarına çıxarılması, ixracın və istehsalın stimullaşdırılması, həmçinin iki ölkənin iş adamları arasında əlaqələrin inkişafında ən stimullaşdırıcı rol oynayır. Çin və Azərbaycan arasında iqtisadi əlaqələrin ən məhsuldar platformasına çevrilməsi "Ticarət Evləri" vahid ixrac ideyasına - "Made in Azerbai-

əlaqələndirilməsi baxımından mühüm rol oynayır. Hazırda Azərbaycanın Çində 6 ti-

jan" brendinin dünya bazarlarında daha geniş formatda tanınmasını təmin etməyə xidmət edir. Öz növbəsində, Çinin aparıcı şirkətləri beynəlxalq sərgilərdə, xüsusilə də Azərbaycan ərazisində keçirilən digər iri sərgi və forumlarda iştirak edərək ticari motivasiyalara əlavə impulslar verir.

Çin Azərbaycanın regional nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafındakı rolunu da xüsusi dəyərləndirir. "Bir kəmər, Bir yol" tranzitində coğrafi mövqeyinin əhəmiyyətinə xüsusi dəyər verir. Xəzər dənizində ən böyük ticarət qovşağı olan Bakı Beynəlxalq Dəniz Limanının inşası, Bakı-Tbilisi-Qarsın istifadəyə verilməsi, Ələt Azad İqtisadi Zonasının yaradılması, dəmir yolu infrastrukturunun şəxələndirilməsi və modernləşdirilməsi, avtomagistral, hava limanları kimi yeni layihələrin yaradılması ölkəmizin bu nəqliyyat xəttində aparıcı rolunu möhkəmləndirməsinə xidmət etməkdədir. Hazırda Çindən konteyner qatarlarının Xəzər dənizindən keçməklə Azərbaycana daxil olması və Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu vasitəsilə yükdaşınmalarının həcmi artırılması Azərbaycan Asiya və Avropa arasında vacib bağlantı təmin edən ölkə kimi mövqeyini də gücləndirir.

Azərbaycanın Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı (ŞƏT) çərçivəsində üzv ölkələrə, əlverişli şəraitə malik olan Orta Asiya dövlətləri ilə

Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunda (Orta Dəhliz) sıx bağlantısı ŞƏT-ə inteqrasiyanın dərinləşməsi üçün əlverişli zəmin yaradır. Azərbaycanın genişşəxəli dəhlizlər formatı Pekinin də strateji maraqları ilə üst-üstə düşdüyündən bölgədəki kommunikasiyaların birləşməsinə, xüsusilə də Azərbaycanın Trans-Xəzər dəhlizindəki təşəbbüskarlığını dəstəkləyir.

İki ölkə arasında imzalanmış strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə bu baxımdan Azərbaycan-Çin münasibətlərinin nəqliyyat-tranzit xətti üzrə əməkdaşlığında yeni mərhələ açır. Eləcə də son illərdə Çinin də tərəfdaşlığı etdiyi Mərkəzi Asiya və digər region ölkələri ilə Azərbaycan iqtisadi-ticarəti, enerji-nəqliyyat sahələrində artan təmasları ümumi iqtisadi ortaq maraqları təmin edir və ölkəmizin Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı vasitəsilə öz imkanlarını genişləndirməsinə səbəb olur. Ölkəmizin ŞƏT-ə üzv dövlətlərlə imzaladığı ikitərəfli sazişlər isə münasibətlərin daha geniş alyansda inkişaf etdirməsini aktuallaşdırır. Bu baxımdan, Azərbaycan və Çinin nəqliyyat, enerji və ticarət və digər sahələrdə əlaqələri genişləndirməsi təkcə iki ölkə arasında iqtisadi inkişafa deyil, həm də Şərq-Qərb coğrafiyasında yer alan ölkələrin də rifah və iqtisadi həmrəyliyinə möhkəmlənməsi üçün nümunəvi formatın yaradılmasına səbəb olacaqdır.

ELBRUS

Qarşıdakı hədəf - SÜLH!

Sülh üçün əsas şərt...

Azərbaycan sülh gündəliyinə sadıqdır

Postmüharibə dövründə Azərbaycanın siyasi gündəliyinin mərkəzində dayanan əsas məsələlərdən biri məhz sülh prosesi ilə bağlı olub. “Azərbaycan sülh gündəliyinə sadıqdır. Biz bu istiqamətdə işlərimizi sayıl davam etdiririk”. Bu fikirləri jurnalistlərə müsahibəsində xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov səsləndirib. O bildirib ki, Xarici İşlər Nazirliyi bundan sonra da dövlətimizin siyasi kursu əsasında xalqın milli maraqlarına uyğun düzgün siyasətin aparılması, Azərbaycanın mövqeyinin ortaya qoyulması istiqamətində söylərini davam etdirəcək.

Əslində, Azərbaycanın sülhyaratma prosesinə yanaşmasının dünya tarixində analoqu yoxdur. Sırr deyil ki, əksər müharibələrin qalibləri bir qayda olaraq məğlub tərəfə öz şərtlərini irəli sürür və qəbul etdirir. Üç onillik davam edən Qarabağ münaqişəsinin əsas səbəbkarı Ermənistandır. Məhz bu ölkə havadarlarının dəstəyinə arxalanaaraq qonşu dövlətin ərazilərini zəbt edib, orada misli görünməmiş dağıntı-

lara və talanlara yol verib. Buna görə təcavüzkar dövlət mütləq qaydada cəzalandırılmalıdır.

Bütün bunlara rəğmən, Azərbaycan müharibə başa çatdıqdan sonra sülh istəyindən çıxış edir. Prezident İlham Əliyev müxtəlif auditoriyalar qarşısındakı çıxışlarında dəfələrlə birmənalı şəkildə bəyan edib ki, 10 min kvadratkilometrədən çox ərazinin Ermənistan tərəfindən dağıdılmasına, insanlarımların çəkdiyi zülmərə baxmayaraq, biz qarşı tərəfə sülh təklif etmişik. Xatırladaq ki, respublikamız İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatanndan az sonra Ermənistan 5 bənddən ibarət sülh paketi təqdim edib. Vurgulamaq istərdik ki, bu sənəddə qalib tərəf olan Azərbaycanın hansısa

bir əsassız iddiası yer almayıb. Bu paketdə beynəlxalq normalara istinad olunub.

Postmüharibə dövründə qalib Azərbaycan sülhyaratma prosesinə qo-

şulan bütün səmimi vasitəçilərin söylərini alqışlayıb, müxtəlif platformalarda aparılan danışıqlarda fəallıq göstərib. Sülh prosesinə real töhfələr ver-

Postmüharibə dövründə qalib Azərbaycanın yaratdığı yeni realıqlar regionda çoxdan gözlənilən sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün heç vaxt olmadığı qədər münbit zəmin formalaşdırıb. Açıqlan firsət pəncərəsindən maksimum dərəcədə səmərəli istifadə olunma-

lı, sülh prosesi irəli aparılmalı, Azərbaycanla Ermənistan arasında ikitərəfli formatda başlayan müzakirələr substantiv hədəflərə istiqamətləndirilməlidir. Burada təbii ki, tərəflərin siyasi iradəsi, tənziqləmə prosesinə real töhfələr vermək istəkləri əsas şərtidir.

Ermənistan konstitusiyasını dəyişməlidir!

XİN rəhbəri bəhs olunan müsahibəsində sülhün əldə olunması üçün Azərbaycanın əsas tələbini bir daha xatırladı. Ceyhun Bayramov bildirib ki, sülh müqaviləsinin imzalanması üçün əsas şərt təbii ki, Ermənistanın konstitusiyasında ölkəmizə qarşı ərazi iddialarına münasibətdə dəyişikliklərlə bağlıdır. Biz görürük ki, Ermənistan sülh prosesini sadəcə, imitasiya edir, “sülh müqaviləsinə bir aya imzalaya biləcək” kimi populist səslənmələr etməklə beynəlxalq ictimaiyyəti aldatmağa çalışır. Azərbaycan məsuliyyətli, sözü və imzası bir-birini tamamlayan dövlətdir. Ölkəmizin birmənalı mövqeyi belə-

dir: Sülh sazişinin imzalanması üçün bütün fundamental amillər təmin olunmalı, o cümlədən hüquqi boşluqlar tamamilə aradan qaldırılmalıdır. Bu gün sülhə gedən yolda ən böyük maneə isə məhz Ermənistanın kanstitusiyası və bir sıra digər qanunvericilik aktlarıdır. Həmin sənədlərdə qonşu dövlətin Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları açıq-aşkar legitimləşdirilib. Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını özündə ehtiva edən müddəalar çıxarılmadan hər hansı bir sülh sazişinin imzalanması mümkün deyil. Çünki hüquqi əsaslar yaradılmayan sülh qalıcı sülh olmayacaq.

Mübariz ABDULLAYEV

“CCF Azerbaijan” Fondu yaradılır

Azərbaycan Dövlət Gömrük Komitəsi (DGK) və Ümumdünya Gömrük Təşkilatı (ÜGT) “CCF Azerbaijan” Gömrük Əməkdaşlıq Fondunun yaradılması barədə razılığa gəlib. Ümumdünya Gömrük Təşkilatı Şurasının 143/144 sessiyası çərçivəsində təşkilatın baş katibi Yan Sonders və Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Şahin Bağirov “CCF Azerbaijan”ın yaradılması üzrə qrant saziş imzalayıblar. Sazişə əsasən yeni təsis edilən “CCF Azerbaijan” Fondunun məqsədi gömrük əməkdaşlığının gücləndirilməsi və Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu (Orta Dəhliz) üzrə potensialın artırılmasından ibarətdir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan ilə Ümumdünya Gömrük Təşkilatı arasında uzun illərə əsaslanan sıx əməkdaşlıq mühiti mövcuddur və ölkəmizdə təmin edilmiş əlverişli işgüzar mühit və investorlar üçün yaradılan imkanlar, xarici dövlətlərlə ticarətin inkişaf etdirilməsi qurum tərəfindən daim təqdir olunub. Eləcə də beynəlxalq ticarətin asanlaşdırılmasında gömrük orqanlarının xüsusi rol oynadığı ÜGT rəhbərliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Əlverişli coğrafi yerləşməsinə görə Asiya və Avropa qitələri arasında körpü rolunu oynayan ölkəmizin Şimal-Cənub və Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizlərində önəmli yeri nəzərə alınmaqla beynəlxalq

ticarətin genişlənməsində mövcud nəqliyyat potensialını və tranzit imkanlarını artırması ÜGT-nin diqqətindədir. Son illər dünya gömrük sistemində tətbiq edilən yeni texnologiyalar və qlobal çağırışlardan meydana çıxan yeniliklər Azərbaycanın gömrük xidmətində dərindən tətbiq olunaraq bu modellərin mənimsənilməsinə iş-

prosedurlarının tətbiqinə nail olmaqdır.

Hazırda Azərbaycan Orta Dəhlizin ən etibarlı nöqtələrindən birinə çevrilir, Şərq-Qərb istiqamətində daşınmaların tranzit qovşağı kimi beynəlxalq daşınmaların axıcılığını təmin edir. Bu gün beynəlxalq ticarət icması da Azərbaycanın bu geostrateji və coğrafi mövqeyinin əhəmiy-

Fond Orta Dəhliz boyunca gömrük əməkdaşlığının güclənməsinə töhfə verəcək

tünlük verilib. ÜGT ilə əməkdaşlıq çərçivəsində rəqəmsal gömrük inzibatiçiliğinin inkişaf etdirilməsi, biznes proseslərinin, gömrük nəzarətinin təşkili, gömrük proseslərinin sadələşdirilməsi və şəffaflığının artırılması istiqamətində ciddi layihələr həyata keçilib.

Region ölkələrinin Orta Dəhliz boyunca gömrük əlaqələrinin yaxşılaşdırılması ÜGT-nin də xüsusi diqqətindədir və bu məqsədlə üzvl dövlətlərin gömrük sistemində ələləndirici rolunu artırmaq niyyətindədir. Təşkilatın əsas məqsədi dəhlizin mütləq ticarət marşrutu kimi əhəmiyyətini, səmərəli və təhlükəsiz ticarət axınlarını asanlaşdırmaq üçün etibarlı gömrük

yötliliyini nəzərə alaraq Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun yaradılmasında xüsusi təşəbbüskarlıq göstərir, bu dəhlizdə yer alan ölkələrlə ticarət rejiminin sadələşdirilməsi, müxtəlif növ mallar üzrə tariflərin azaldılması və ya ləğv olunması, qeyri-tarif maneələrinin ləğv olunması, iqtisadi əlaqələrin və ticarətin genişləndirilməsi və təşviq edilməsi, ədalətli rəqəbat üçün əlverişli şərtlərin yaradılması sahəsində öz söylərini artırır. Həmçinin, Azərbaycan sərhəd-keçid sistemində ən müasir texnologiyalar tətbiq edərək gömrük rejimini asanlaşdırır, qlobal ticarət tərəfdaşları ilə gömrük dərəcə-

lərin aşağı salınması istiqamətində addımlar atır. Bir çox ölkələrlə ikitərəfli vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında sazişlər imzalayır. Asan ticarətin ən təşviqedicisi aləti olan Preferensial Ticarət Sazişlərini imzalamaq üçün bir çox ölkələrlə danışıqlar aparır.

Bir müddət əvvəl Azərbaycanın təşəbbüsü ilə yaradılmış Trans-Xəzər Gömrük Tranzit Portalı da bu strateji hədəflərin bir hissəsidir və beynəlxalq ticarətin asanlaşdırılmasına xidmət edir. Tranzit Portalı xidmətlərin asan və şəffaf bir pəncərədə birləşdirən sistem olmaqla, yüklərin tranzit ölkələrin ərazisindən sürətli keçidini təmin edən, quru və dəniz limanları ara-

sında daşınmalar üçün səmərəli nəzarətə şərait yaradan rəqəmsal qovşaqdır. Nəticədə bu görülməyən bütün işlər məhz Ümumdünya Gömrük Təşkilatının asan ticarət tövsiyələri ilə üst-üstə düşür.

Bəsləliklə, “CCF Azerbaijan” fondunun yaradılması qlobal ticarətdə meydana çıxan problemlərin aradan qaldırılması və beynəlxalq ticarətin asanlaşdırılmasının təşviqində, gömrük xidmətlərinin fəaliyyətinin müasirləşməsində, eləcə də ölkəmizin gömrük administrasiyaları ilə əlaqələrinin daha da yaxşılaşdırılmasında mühüm rol oynayacaq.

ELBRUS

25 ildən sonra yenidən ABŞ paytaxtında...

Xəbər verildiyi kimi, dünəndən Vaşinqtonda Şimali Atlantika Alınsının - NATO-nun Zirvə görüşü başlayıb. Üç gün davam edəcək Vaşinqton sammiti həm də xüsusi bir əhəmiyyətə malikdir - bu dəfəki Zirvə görüşü həm də Alyansın 75-ci ildönümünə

NATO-nun Vaşinqton Zirvəsi start götürüb

həsr olunur. Qərb mətbuatının yazdığına görə, Alyansın budəfəki Zirvəsinin ən əsas müzakirə mövzusu Ukrayna-

Rusiya müharibəsidir. Xüsusilə, Kiyevin NATO üzvlü olmaq perspektivi kimi gözləntisi var - Qərb siyasi anali-

tiklərinin fikrincə isə, NATO rəhbərlərinin və müttəfiqlərin bu təklifi istətilərində rəğmən indiki halda bu

addım inandırıcı görünmür. Səbəb isə daxili nizamnaməyə görə müharibə bitməmiş belə bir qərarın verilməsinin mümkünsüzlüyüdür. Bununla belə, sammitdə Ukraynaya dəstəklə bağlı fərqli təkliflərin səsləndirilməsi gözlənilir.

Yeni Baş katibin ilk tədbiri...

Budəfəki tədbir bir xüsusi özəlliyi ilə seçilir - Alyansın Vaşinqton sammiti yeni Baş katib Mark Ruttenin blok rəhbərliyindəki ilk geniş tədbiri kimi tarixə düşür. Düzdür, Yens Stoltenberq Baş katib kimi bu ilin oktyabrın 1-nə kimi vəzifəsini icra etsə də, artıq 32 dövlətin təmsilçisinin yekdil rəyi ilə onun xələfi kimi Mark Rutten seçilib.

Qeyd edək ki, sammitdə Türkiyəni Prezident Rəcəb Tayyib Ərdəğan təmsil edir. Vaşinqton Zirvəsində Azərbaycan da təmsil olunur - Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Amerika Birləşmiş Ştatlarında işgüzar səfərdədir. Məlumatla görə, səfər çərçivəsində Ceyhun Bayramovun ABŞ-nin paytaxtı Vaşinqton şəhərində keçiriləcək NATO Zirvə Görüşündə iştirakı, habelə bir sıra yüksək səviyyəli ikitərəfli görüşlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Ölkəmiz ilə Alyans arasındakı qarşılıqlı əlaqələr həm də praktik mahiyyət daşıyır. Belə ki, Azərbaycan NATO-nun müxtəlif sülhyaratma missiyalarında uğurla təmsil olunub, fəallıq nümayiş etdirib. 1999-2008-ci illərdə NATO-nun rəhbərliyi ilə Kosovoda keçirilən sülhməramlı və sülhə dəstək əməliyyatlarına

yolu ilə təmin edən və üzlərinə qarşı yönəlməmiş istənilən aqressiya formalarının dəf edilməsi, lazım gəldikdə isə hərbi gücdən istifadə edilməsini nəzərdə tutan müstəqil dövlətlərin hərbi ittiqaqıdır.

Başqa sözlə, NATO Qərbin aparıcı hərbi birliyi kimi demək olar ki, ən geniş spektrə malikdir.

qoşulub. Hərbiçilərimiz NATO qüvvələri ilə birlikdə, həmçinin İraqda da sülhməramlı missiya həyata keçiriblər, Əfqanıstanda “Qətiyyətli dəstək” əməliyyatlarında iştirak ediblər. Azərbaycan hərbiçiləri 2002-ci ildən 2021-ci il avqustun sonunadək Əfqanıstanda xidmət göstərirlər. Məlum hadisələr zamanı hərbiçilərimiz Əfqanıstan paytaxtının hava limanını ən axırıncı tərkd əndlərdən olublar. Sülhməramlılar tərkibində 120 mindən çox insanın təxliyəsinə töhfə veriblər. Bu mənada, Azərbaycan ilə NATO arasındakı münasibətlər

Qurumla Azərbaycan arasında münasibətlər yüksək səviyyədədir. Azərbaycan NATO ilə hərbi sahədə yaxın tərəfdaşlığa malikdir - ölkəmiz alyansın bir sıra sülhyaratma missiyasında uğurla təmsil olunub. 1994-cü ildən NATO-nun “Sülhə naminə tərəfdaşlıq”, 2004-cü ildən isə “Fərdi tərəfdaşlıq” proqramlarına qoşulub, 1999-cu ildə NATO Parlament Assambleyasına müşahidəçi, 2002-ci ildən isə assosiativ üzvlü qəbul edilən Azərbaycan ilə NATO arasındakı münasibətlər

praktiki tərəfdaşlığa söykənir. Ölkəmiz ilə qurum arasındakı hərbi əməkdaşlığa diqqət yetirdikdə görmək olur ki praktiki əməkdaşlığın əsas istiqamətlərini müdafiə və təhlükəsizlik sektorunda islahatlar, beynəlxalq əməliyyatlarda iştirak, fəvqəladə hallara hazırlıq, təhlükəsizliklə əlaqəli olan elmi və ekoloji məsələlər və ictimai diplomatiya təşkil edir. Son dövrlərdə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin NATO standartlarına uyğunlaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb.

Qarşılıqlı əlaqələrdə praktik mahiyyət

qlobal təhlükəsizliyin təmini istiqamətində ölkəmizin ortaya qoyduğu mövqe də sayıla bilər. Ötən 30 il ərzində dövlətimiz hər zaman bu amilə ön sıralarda tutub - Azərbaycan dünyanın hər yerində sülhün və əmin-amanlığın bərpası üçün öz gücünü səfərbər edib. Bu gün Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik seqmentinin inkişafı üçün say göstərən Azərbaycan yeni şəraitdə bunun mütləq şərtlərini formalaşdırıb. NATO-nun aparıcı üzvlü olan Türkiyə ilə strateji əməkdaşlığın imzalanması ilə Azərbaycan NATO ilə əməkdaşlıq əlaqələrini daha yüksək bir səviyyəyə çatdırıb. Bu amil Azərbaycan ilə

NATO arasında münasibətlərdə, qarşıdakı dövr üçün əməkdaşlıqda xüsusi cəhətlər vəd edir. Azərbaycan özünün milli təhlükəsizlik strategiyasının ayrılmaz tərkib hissəsi olan hərbi təhlükəsizliyinə möhkəmləndirilməsi istiqamətində əsaslı addımları ilə seçilir. Son illər bu sahədə həyata keçirilən davamlı islahatların və məqsədyönlü tədbirlərin nəticəsində Azərbaycan regionda ən güclü orduya malik olan dövlətə çevrilib. Yeni müdafiə silahlı qüvvələrimiz Türkiyə modelinə uyğunlaşdırılıb.

S.İSMAYILZADƏ

Ermənilər tarix boyu nöinki torpaqlarımıza göz dikib, həmçinin mədəni irsimizi, mədəniyyətimizi, musiqimizi oğurlamağa, öz adların çıxarmağa çalışıblar. Təəssüf ki, bəzi hallarda buna nail olublar. Dəfələrlə xalq mahnılarımızı, milli musiqilərimizi özününküşlədirlər.

Məşhur Azərbaycan bəstəkarlarından Üzeyir Hacıbəyovun, Qara Qarayevin, Fikrət Əmirovun əsərləri, eləcə də müasir bəstəkarlarımızın mahnıları zaman-zaman erməni nümunələri kimi təqdim edilib. Ermənilər dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəyovun bəstələdiyi “Arşın mal alan”ın musiqisini “Ermənistanda doğulmuşlar” adı ilə ifa ediblər. Uzun illərdir ki, özəlləşdirməyə çalışdıqları mahnılardan biri də Azərbaycanın xalq mahnısı “Sarı gəlin”dir.

Bəlo mahnılarımızdan biri bəstəkar Aygün Səmədzadəyə məxsus, Aygün Bəylər tərəfindən ifa edilən məşhur “Tut ağacı” mahnısıdır. Qeyd edək ki, bu mahnı bir neçə ölkə ifaçısı tərəfindən oğurlanaraq, müəllif hüquqları pozulub.

Ermənilərin uzun illərdir ki, fəxrli oxuduğu “Yerevan” mahnı-himninə gəldikdə isə mahnı 1948-ci ildə yazılıb. Lakin mahnını dinlədikdə məlum olur ki, musiqi tamamilə Üzeyir Hacıbəyovun

1913-cü ildə yazdığı “Arşın mal alan” operettasından “Əsgərin mahnısı”nın eynisidir. Bunu zamanında sovet musiqişünasları da təsdiqləyib...

Növbəti oğurluq...

Bu günlərdə isə ermənilər növbəti dəfə ifa etdikləri mahnını öz adlarına çıxarmaq istəyiblər. Belə ki, Azərbaycan bəstəkarı Bəhrəm Nəsibovun “Qara-

bağ” (“Anadiri arzulara hər zaman Qarabağ”) adlı musiqi əsərinin erməni ifaçı Gor Yəpremyan tərəfindən “Sirun jan” adı altında mənimsənilərək ifa edilməsi faktı ortaya çıxıb.

İlk reaksiya xalq artistlərindən gəldi...

Əqli Mülkiyyət Agentliyindən verilən məlumata görə, sözlügedən mahnının “Youtube”-da yayılması faktı araşdırılıb. COPAT-dan verilən xəbərə görə, ilk növbədə, Agentliyin ekspertləri Azərbaycan Respublikasının xalq artistləri, bəstəkarlar Faiq Sücəddinov və Eldar Mansurov növbəti erməni oğurluğuna dərhal reaksiya veriblər: “Onların təhlilinə əsasən müəyyən edilib ki, B.Nəsibovun “Qarabağ” əsəri muğamın çahargah laddında yazılıb və erməni ifaçının səsləndirdiyi “Sirun jan” adlı mahnı B.Nəsibovun “Qarabağ” əsəri ilə tam üst-üstə dü-

şür. Ermənilər isə mahnını özgeninki-ləşdirməyə çalışırlar.

Ekspertlər bir daha təsdiq edirlər ki, B.Nəsibovun “Qarabağ” əsərinin adı ermənilər tərəfindən “Sirun jan” adı ilə dəyişdirilərək təhrif edilib.

Bildiririk ki, “Qarabağ” əsəri Bəhrəm Nəsibovun mətn və musiqi müəllifi olduğu və ilk dəfə Arif Babayev tərəfindən 1972-ci ildə ifa edilmiş mahnıdır.

“Qarabağ” adlı mahnı Azərbaycan bəstəkarı Bəhrəm Nəsibova aid olan “Qarabağ” mahnısı 1972-ci ilin 2 iyun tarixində Əqli Mülkiyyət Agentliyində qeydiyyatla alınıb və Azərbaycan musiqisi kimi tanınır”.

Şəxsi və əmlak hüquqlarının pozulması...

Agentlikdən bildirilib ki, erməni əsilli ifaçı Gor Yəpremyan Azərbaycan bəstəkarı Bəhrəm Nəsibovun “Qarabağ” mahnısını mənimsəyərək onun sözlərini dəyişib və “Sirun jan” adı ilə oxuyub: ““Youtube” kanalında yerləşdirilmiş “Sirun jan” adlı musiqi əsəri haqqında verilən məlumatda Bəhrəm Nəsibovun adı göstərilməklə müəllifin şəxsi hüquqları, “Youtube” kanalında kommersiya məqsədilə yerləşdirilməsi nöqtəyi nəzərdən isə Bəhrəm Nəsibovun əmlak hüquqları pozulub”.

ÜÖMT Konvensiyasının 3-cü maddəsi

COPAT-ın məlumatına görə, bu hal eyni zamanda milli qanunvericiliyin müdəcələri ilə yanaşı, həm də Azərbaycan və Ermənistanın üzvü olduğu Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatı (ÜÖMT) təsis edən Konvensiyanın 3-cü maddəsinin tələbinin pozulmasıdır: “Bələ ki, bu Təşkilatın məqsədi “dövlətlərlə və istənilən

Erməni plagiatı

Növbəti mahnımızı oğurladılar...

digər təşkilatla əməkdaşlıq yolu ilə bütün dünyada əqli mülkiyyətin qorunmasına yardım etməkdən ibarətdir”. Həmçinin Azərbaycan və Ermənistanın iştirakçısı olduqları “Ədəbi və bədii əsərlərin qorunması haqqında” Bern konvensiyasının, ÜÖMT-nin Müəlliflik Hüququna dair Mükaviləsinin və İfalar və Fonoqramlara dair Mükaviləsinin müddəcələrinin pozulmasıdır”.

Hər bir fakt araşdırılır!

Agentlikdən həmçinin bildirilib ki, baş verən hadisə uzun illərdən bəri davam edən erməni ədəbi və musiqi oğurluğunun növbəti bir nümunəsidir: “Agentlik tərəfindən mütəmadi olaraq Azərbaycan xalqına məxsus olan müəllif əsərlərinin, folklor nümunələrinin və digər qeyri-maddi mədəni irs nümunələrinin uzun illərdən bəri ermənilər tərəfindən zaman-zaman oğurlanması, mənimsənilməsi və erməni nümunələri kimi təqdim olunması hallarına qarşı mübarizə aparılır. Hər bir fakt üzrə araşdırmalar aparılaraq, tarixi əsaslara söykənən və həmin əsərlərin Azərbaycan xalqına məxsus olmasını danılmaz faktlarla sübut edən arayışlar hazırlanıb, kütləvi informasiya vasitələrində yayılır”.

Bu təşkilata məktub göndərməliyik...

Hüquqşünas Nadir Məmmədov “Yeni Azərbaycan”a açıqlamasında bildirib ki, xalqımıza məxsus olan musiqi əsərləri, folklor nümunələri və digər qeyri-maddi

mədəni irs nümunələri uzun illərdən bəri ermənilər tərəfindən zaman-zaman oğurlanıb, mənimsənilir və erməni nümunələri kimi təqdim olunur: “Buna misal olaraq, ermənilər Azərbaycanın “Sarı gəlin”, “Süsən-sünbül” və onlara digər xalq mahnılarını, “Yallı”, “Vağzalı”, “Köçəri”, “Uzundərə”, “Mirzəyi” rəqslərini, qədim musiqi alətlərimizi, hətta məşhur bəstəkarlarımızın əsərlərini öz nümunələri kimi təqdim etməyə cəhdlər göstərirlər.

Qeyd edilən faktlarla bağlı Müəllif Hüquqları Agentliyi, Əqli Mülkiyyət Agentliyi tərəfindən hər zaman mübarizə aparılıb, çox güman ki, bu iş indi də davam etdirilir. Bələ ki, hər bir erməni oğurluğu barədə araşdırmalar aparılıb, oğurlanmış əsərlərin Azərbaycan xalqına məxsus olması barədə Agentlik tərəfindən geniş, tarixi əsaslara söykənən arayış hazırlanıb kütləvi informasiya vasitələrində yayılır. Eyni zamanda, bu barədə Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatına (ÜÖMT) məktub göndərilmişdir. Çünki həm ölkəmiz, həm də Azərbaycan bu təşkilata üzvdür. Ermənilər açıq-aşkar şəkildə təşkilatın müvafiq konvensiya tələblərini pozublar. Ümid edirik ki, ÜÖMT lazım olan qiyəmətləndirməni edəcək və ermənilərin son saxtakarlığı bir daha sübuta yetiləcək”.

Yeganə BAYRAMOVA

Məktəbəqədər dövrdə uşaqların fiziki inkişafı

Nələrə diqqət edilməlidir?

Gələcə həftədən etibarən məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə qeydiyyat başlayır. Bu barədə Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktor müavini Orxan Abbasov brifinqdə məlumat verib. Onun sözlərinə görə, uşaq bağçalarına qəbul üçün qeydiyyat iyulun 16-sı saat 11:00-dan başlayacaq.

O.Abbasov qeyd edib ki, uşaqların təhsil müəssisəsinə növbəyə yazılma prosesi Regional Təhsil İdarələri və Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə 19 iyul, Bakı şəhəri üzrə isə 26 iyul tarixindən başlayacaq.

Məlumdur ki, məktəbəqədər yaş dövrü uşaqların istər fiziki, istərsə də mənəvi inkişafında mühüm rol oynayır. 3 yaşdan 6 yaşa qədər olan müddəti əhatə edən bu dövrdə diqqət yetirilməsi vacib olan məqamlar kifayət qədər çoxdur. Bu vaxt ərzində uşaqlar böyük inkişaf yolu keçirərək fiziki cəhətdən diqqəti cəlb edəcək dərəcədə inkişaf edib möhkəmlənirlər. Məsələn, baş beyin, sinir sisteminin, bədən ayrı-ayrı üzvlərinin keyfiyyətə funksional təkmilləşməsi baş verir.

Sadə reflekslərdən mürəkkəb reflekslərə keçid...

Mövzunu “Yeni Azərbaycan”a dəyərləndirən pediatr-həkim Ramilə Məmmədova bildirib ki, məktəbəqədər yaş

dövründə uşaqların beyin kütləsinin çəkisi 1110 qramdan 1350 qrama çatır. Onun sözlərinə görə, sinir sisteminin birləşdirici, əlaqə yaradıcı telləri də xeyli inkişaf edib möhkəmlənir.

Pediatr qeyd edib ki, bağça dövrü uşaqlarda şərti reflekslərin əmələ gəlməsi, sadə reflekslərdən mürəkkəb reflekslərə doğru inkişaf dövrü kimi xarakterizə olunur: “Məktəbəqədər yaş dövründə uşağın sensor inkişafı intensiv surətdə həyata keçir. Duyğuların müxtəlif növləri daha sürətlə formalaşmağa başlayır. Görmə duyğularının inkişafına dair aparılan psixoloji tədqiqatlarla sübut edilib ki, görmənin itiliyi uşağın məşğul olduğu fəaliyyətdən və həmin fəaliyyətin düzgün təşkilindən çox asılıdır. Məsələn, oyun fəaliyyəti zamanı görmənin itiliyi 4-5 yaşlarda orta hesabla 17,2 faiz, 5-6 yaşlarında 29,9 faiz, 6-7 yaşlarında 30,2 faiz artır”.

Bu məqamlara diqqət edilməlidir...

Həkimin sözlərinə görə, 4-6 yaş arasında uşağın boyu sürətlə artdığından ilk baxışdan bələ təəvvür yaranır ki, o, arıqlayıb, lakin bu dövrdə uşağın əzələləri möhkəmlənib qüvvətlənir: “Boyun bələ sürətlə artımı endokrin sisteminin, xüsusilə də hipofiz funksiyasının qüvvətlənməsi ilə əlaqədar baş verir. Deyilən-

lərlə əlaqədar uşağın gün rejimini düzgün təşkil etmək, onun yeməsinə, yatmasına və istirahətinə müntəzəm fikir vermək lazımdır.

Uşağın boyunun artması ilə əlaqədar onun bədəninin ayrı-ayrı üzvləri arasındakı mütənasibliq də dəyişir: çağa ilə müqayisədə 7 yaşınadək uşağın ayaqları 3 dəfə, əlləri 2,5 dəfə, bədənini isə 2 dəfə böyümüş olur. 3-6 yaş ərzində uşağın boyunun, çəkisinin artmasında gözə çarpa-

caq dəyişikliklər baş verir. Beş yaşlı uşağın əzələ və sümük sistemi xeyli inkişaf etmiş olsa da, onun əl və ayaq əzələlərində hələ sümükləşməmiş qığırdaqlar qalır. Yadda saxlamaq lazımdır ki, məktəbəqədər yaşlı uşağın skeleti əsasən qığırdaq

toxumalarından ibarət olur. Bununla əlaqədar uşağı həddindən artıq ayaq üstə saxlamaq, çox oturtmaq, boyuna uyğun olmayan avadanlıqdan istifadə etməyə qoymaq olmaz”.

Əks təqdirdə...

R.Məmmədova qeyd edib ki, əgər deyilənlər nəzərə alınmazsa, uşağın qaməti düzgün inkişaf etməyəcək, bu isə öz növbəsində sümüklərin inkişafına, qan dövranı və nəfəs almaya mənfi təsir göstərəcək: “Uşağın baş beyin qabığı, yarımkürələrin ləngidici fəaliyyəti qabıqlı sahələri müəyyən dərəcədə tənzim etmə, o, həlölük orqanizmin bütün hərəkətlərini tam surətdə öz nəzarəti altında saxlaya bilmir. Qabıq ləngimələrinin zəifliyi və oyanmanın çox yayılmasına görə uşaqların diqqəti davamsız, ətraf aləmin qıcıqlandırıcılarına verdikləri cavab isə emosional xarakter daşıyır, əqli fəaliyyət zamanı onlar çox tez yorulurlar.

Unutmaq olmaz ki, məktəbəqədər yaş dövründə uşağın əzələləri kifayət qədər inkişaf etmədiyindən və zəif olduğundan o, tez-tez düzgün olmayan vəziyyətlər alır: başını aşağı sallayır, çiyinlərini yaxınlaşdırır, belini əyir, sinəsini çökədirir və s.

Göstərilən yaş dövründə beyin fizio-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

loji fəaliyyətinin başlıca funksiyası xaricdən gələn qıcıqlandırıcıları fərqləndirmək və onlara cavab verməkdən ibarət olur. 6 yaşlı uşaq xarici qıcığa qarşı özü müstəqil cavab verir, hərəkətlərini idarə etməyi bacarır. Çünki bu yaşda uşaq kifayət qədər sosialdır. Doğulduğu andan etibarən uşağın sosial inkişafı başlayır və çevrəsindəki insanlarla qurduğu münasibətlə davam edir. Uşaq nitq, fiziki, zehni, hissi baxımdan inkişaf etdikcə çevrəsi də genişlənir. Beləliklə, ailə içində başlayan sosial münasibətlər, dostluq münasibətləri məktəbəqədər müəssisə və məktəb həyatı ilə davam edir”.

Yeganə BAYRAMOVA

Mərkəzi Bank (MB)

Azərbaycanda daha bir yerli təşkilata elektron pul (e-pul) emissiyası fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müddətsiz lisenziya verib və lisenziyanı əldə edən “United Payment” MMC ölkəmizdə elektron pul təşkilatı kimi ilk şirkət olub. “United Payment” 2020-ci ildən Azərbaycanda təsis edilməyə başlamış və 2021-ci ildən qeydiyyatdan keçərək Ödəniş aqreqatoru fəaliyyətinə və elektron kommersiya fəaliyyətinə başlayıb. 2022-ci ilin yanvar ayından etibarən Türkiyədən Azərbaycana beynəlxalq ödənişlərin təchizat xid-

E-pul dövrüyyəyə buraxılır

məti göstərüb, daha sonra digər ölkələrdən də Azərbaycan istiqamətinə beynəlxalq ödənişlər xidmətinə təmin edib.

Qeyd edək ki, indiyə qədər 20-dən çox şirkət e-pul emissiyası üçün MB-ya müraciət etsə də, həlölük onların mövcud infrastruktur və ödəniş bazarında təhlükəsizlik təminatı nəzərdən keçirildiyin-

dən lisenziya ala bilməyib. Ancaq yaxın vaxtlarda həmin təşkilatların da müvafiq razılıq almaqla dövrüyyəyə elektron pul buraxması mümkün olacaq.

Bütün dünya ölkələrində geniş yayılana e-pulun buraxılışı Azərbaycanda yeni maliyyə aləti hesab edilə bilər. Bu, son illərdə ölkəmizin ödəniş xidmətləri və

ödəniş sistemləri sektorunun inkişafı, nağdsız ödənişlərin həcmində yüksəlməsi, rəqəmsal ödəniş arxitekturasının möhkəmlənməsi, maliyyə bazarlarında daim yeni alətlərin tətbiqi ilə bağlı baş verən yeniliklərin nəticəsi olaraq gerçəkləşməkdədir. Ötən il “Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında” qanunun

qüvvəyə minməsindən sonra e-pulun emissiyası ümumi hüquqi çərçivə yarandı və MB bu prosedura maraqlı olan təşkilatların imkanlarını dərindən araşdırdıqdan sonra yeni pulun dövrüyyəyə çıxarılmasına icazə verdi.

Yeni qanunda ödəniş xidmətlərinin təchizatçıları sırasında 6 təşkilat aid edilib ki, onlardan biri elektron pul təşkilatıdır. Elektron pul təşkilatları Mərkəzi Bankın müəyyən etdiyi tələblərə cavab verdiyi halda onlara lisenziya verilməsi məqsəduyğun hesab olunur.

e-pul nədir və hansı üstünlükləri var?

Elektron pul hər bir şəxsin hesabında, kartında olan pulun elektron formada saxlanmasıdır. Elektron pul fiziki nağd pula ehtiyacı aradan qaldıraraq tez və asan əməliyyatlar aparmağa imkan verir. İstifadəçilər ödənişləri, köçürmələri və alışları rəqəmsal olaraq, istənilən vaxt və istənilən yerdə internet bağlantısı ilə həyata keçirə bilər ki, bu da daha rahat və əlçəkdir. İstənilən şəxs qeyd etdiyi şirkətin provayderi olduğu mobil tətbiq vasitəsilə özünün e-pul şəhifəsini yaradaraq bütün ödənişləri və köçürmələri, o cümlədən banklara kredit ödənişlərini icra edə biləcək.

E-pulun üstünlüyü onun xərc

cəhətdən effektiv olmasıdır. Belə ki, fiziki olaraq kağız və ya metal valyutanın çapı, daşınması və təhlükəsizliyi müəyyən xərclər tələb etdiyi halda, e-pulda bunlara ehtiyac yoxdur.

Hazırda dünyanın əksər ölkələrində elektron pullardan istifadə olunur, 2023-cü ildə dünyada rəqəmsal ödəniş bazarının gəlirləri 111 milyard dollardan çox olub. Bu maliyyə aləti biznesin və maliyyə sektorunun əməliyyatlarında çevikliyi və intensivliyi təmin etməklə vaxt və xərc itkilərinin qarşısını alır. Bu baxımdan, ölkəmizdə elektron pulun emissiyası ölkəmizdə iqtisadi proseslərin effektivliyinin və mobilliyinin artmasına əhəmiyyətli təsir edəcək. Eyni zamanda, pul kütlələrinin dövrüyyə sürətində artım müşahidə olunacağı və bu resurslara əlçatanlı-

ğın təmin ediləcəyi gözlənilir. Elektron pullar ödəniş sistemini

Asanlaşdırmaqla yanaşı, məhəllə şəklində gələcəkdə kağız pullardan istifadənin minimumlaşdırılmasına səbəb ola bilər. Bu banklar üçün yeni imkan olmaqla bərabər, pul bazarı üçün də yeni məhsul buraxılışdır. Eyni zamanda, elektron pullar şəffaflığın artırılmasına da xidmət edir. Bu pullar vətəndaşlarımız üçün elektron yığım və hətta pul bazarında əməliyyatlar hesabına gəlir mənbəsinə də çevrilə bilər.

“Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında” qanunda hesablaşmaların

aparılməsi, lisenziyalasdırma və qeydiyyatla dair tələblər, elektron pul təşkilatları və operatorların müqaviləsi əsasında fəaliyyəti, ödəniş təşkilatının və elektron pul təşkilatının filial

və nümayəndəliyinin açılması, xarici ödəniş təşkilatının və xarici elektron pul təşkilatının yerli filialının lisenziyalasdırılması, hesab üzrə məlumat xidməti təchizatçısının reyestrə daxil edil-

Təhlükəsizlik necə qorunacaq?

məsi və nəzarət subyektlərinin rəhbərlərinə qarşı tələblər, təhlükəsizliyin təmin olunması və digər məsələlər öz əksini tapıb. Bu isə o deməkdir ki, e-pul dövrüyyəyə buraxılmasından sonra təhlükəsizlik amili xüsusi olaraq diqqətdə saxlanılacaq. Bu pulu emissiya edən təşkilat həm qanunun tələblərinə, həm də MB-nin təlimatlarına əsasən, e-pulun yerləşdiyi və tranzaksiya olunduğu informasiya və ödəniş sistemlərinin təhlükəsizliyini təmin etməyə, müştərilərin maliyyə məlumatlarının saxlanması və qorunmasına, habelə həmin sistemlərin etibarlı və dayanıqlı fəaliyyətinə məsuliyyət daşıyır. Bu baxımdan “United Payment” MMC müştərilərin pul vəsaitlərini və şəxsi məlumatlarını qorumaq üçün dəluduzluq hərəkətlərinin aşkar edilməsi və vaxtında qarşısının alınmasında aidiyyətli təşkilatlarla birgə bütün zəruri

tədbirləri həyata keçirməli olacaq.

E.CƏFƏRLİ

Macarıstan Aİ sədrliyindən uzaqlaşdırılacaq mı?

Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələri Macarıstanın Baş naziri Viktor Orbanın Rusiya və Çin səfərlərindən sonra Buda-

peştin Aİ-yə yarımillik sədrliyini ləğv etmək imkanını nəzərdən keçirir. Bu barədə "Euobserver" portalı Avropa

diplomatlarna istinadən məlumat yayıb. Məlumat görə, Aİ səfərləri iyulun 10-da Avropa İttifaqı yanında Daimi Nümayəndələr Komitəsinin iclasında Orbanın Moskva və Pekinə səfərini müzakirə edəcək. Portal qeyd edib ki,

Avropa İttifaqı Orbanın səfərləri zamanı Macarıstanın Aİ Şurasına sədrliyinin loqosundan istifadə etməsindən narazi-

Budapeştin siyasəti Avropa İttifaqının təhlükəsizliyi üçün risklər yaratmır

dır, baxmayaraq ki, bu, yalnız Budapeşt adından qüvvədədir. Portalın mənbələri iddia edib ki, pərdə arxasındakı bəzi

ölkələr Macarıstanın sədrlikdən məhrum edilə biləcəyi ssenarisindən danışırlar.

Macarıstan Avropada sülhün tərəfdarıdır

Xatırladaq ki, Macarıstan iyulun 1-dən Avropa İttifaqına sədrliyə başlayıb. Bu ölkənin Avropa İttifaqı rəhbərliyi ilə bir sıra məsələlər, o cümlədən Rusiya ilə Ukrayna arasındakı münaqişə, eləcə də iqtisadi və miqrasiya məsələləri üzrə ciddi fikir ayrılıqları var. Budapeştlə Brüssel arasında formalaşan müəssəbət münasibətlər hətta Macarıstanın sədrliyi dövründə "Avropanı yenidən möhtəşəm edək!" şüarının seçilməsində də özünü göstərib. Baş nazir Viktor Orban Avropa İttifaqına sədrliyi dövründə Macarıstanın prioritetlərini də açıqlayıb. O bildirib ki, sədrliklə bağlı 7 maddədən ibarət proqram qəbul olunub: "Proqramın əsas müddəəsi Ukraynada müharibənin dayandırılmasından ibarətdir. Çünki hazırda orada baş verənlər ittifaq daxilində nəzərdə tutduğumuz prioritetlərin həyata keçirilməsinə maneə yaradır". Təsədüfi deyil ki, Orban Aİ-yə sədrliyinin ikinci günü - iyulun 2-də Kiyevə səfər edərək Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ilə görüşüb. Viktor Orban Volodimir Zelenskiyə sülh danışıqları öncəsi atəşkəs variantını nəzərdən keçirməyi təklif edib. Lakin rəsmi Kiyev bu təklifi qəbul etməyib.

Ardınca, V.Orban iyulun 5-də Moskvaya səfər edərək Vladimir Putinlə görüşüb. Rusiya Prezidenti ilə görüşündə də əsas müzakirə mövzusu Ukrayna müharibəsinin sülh yolu ilə həll edilməsi olub. Orban Kiyev və Moskva səfərində apardığı danışıqlardan sonra tərəflərin mövqelərinin biri-birindən çox uzaq olduğu qənaətinə gəlib. Buna görə də, Avropa İttifaqının sədri olan Macarıstanın Baş naziri hesab edir ki, münaqişənin bitməsi üçün çoxlu işlər görmək lazımdır. Bu səbəbdən də, o, iyulun 8-də Pekinə səfər edərək Çin Xalq Respublikasının lideri Si Cinpinlə görüşüb. Orban Çini Ukrayna münaqişəsinin nizamlanması üçün əsas ölkə adlandırıb.

Sədrliyin ləğv edilməsi təşəbbüsünə gəlinə, həmsöhbətimiz hesab edir ki, bu, birmənalı

olaraq Aİ sədri kimi Macarıstanın hüquqlarının, Aİ daxilində bir qrupun qurumun bərabər yaşam, birgə qərarvermə və qərarqəbul etmə hüququnun qəsb olunması deməkdir. Bu fakt əslində, Macarıstanın Aİ üzvlüyündən kənarlaşdırılması üçün bəhanədir. Yeni Aİ daxilində bir qrup məhz Macarıstanı buna təhrik edir. Ümumilikdə isə belə bir addım Aİ-nin özünün bütövlüyü üçün ciddi risklər formalaşdırır. Y.Hacıyeva deyib ki, Aİ tarixində cəmi bir dəfə sədrlik edən ölkənin bu hüquqdan məhrum edilməsi cəhdi olub: "Bu cəhd İspaniya ilə bağlı olub, amma onun sədrliyini ləğv edə bilməyiblər. Belə ki, İspaniyanın sədrliyi dövrün-

HU24EU

Brüsselin Macarıstanı sədrlikdən uzaqlaşdırmaq hüququ varmı?

Bəs Aİ-yə üzv ölkələrin Macarıstanı sədrlikdən uzaqlaşdırmaq hüquq varmı? Bu hansı qanunlarla tənzimlənir və indiyədək belə bir precedent olubmu? Məsələ ilə bağlı qəzetimizə açıqlama verən politoloq Yegənə Hacıyeva bildirib ki, Avropa İttifaqı bir sıra üzv dövlətlərin suveren hüquqlarının tapdanması istiqamətində addımlar atır, dövlətlərin seçimlərini sorgulayır, onları sanksiyalarla hədələyir. Amma daha diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, Brüssel iqtisadi maraqlardan istifadə edərək siyasi mani-

sipi üzv ölkələrin bərabərsəviyyəli hüquqlarıdır. Yeni Aİ bərabər iştirakçılığı və birgəyaşayışı özündə ehtiva edir. Lakin Brüssel bəzi üzv dövlətlərin suveren hüquqlarını pozur. Macarıstana qarşı Aİ rəhbərlərinin çağırışları da bu istiqamətdədir. Hazırda onlar Macarıstanın suveren şəkildə yürütdüyü iqtisadi siyasətə əngəl olmaq istəyirlər. Bu da həmin ölkənin suveren hüquqlarının pozulması istiqamətində növbəti faktır", - deyər politoloq söyləyib.

pulyasiya ilə məşğuldur. "Avropa İttifaqının əsas prin-

Yegənə Hacıyeva: Brüsselin Macarıstana qarşı ittihamları saxtadır

də Avropa Parlamenti və Aİ-dəki müəyyən qruplar Kataloniyada separatçıların xeyrinə qərarla əlaqədar bu ölkəni sədrlikdən uzaqlaşdırmaq istəyib. Lakin onların bu cəhdi uğursuz olub, İspaniya sədrliyini davam etdirib. Aİ sədrliyindən ölkələri təşkilatın Nizamnaməsinin 5-ci bəndinə əsasən məhrum etmək mümkündür. 5-ci bənddə göstərilir ki, Avropa İttifaqının təhlükəsizliyi üçün təhdidlər olarsa, belə bir qərar vermək mümkündür. Lakin Macarıstanın atdığı addımlar Aİ-nin təhlükəsizliyi üçün risklər formalaşdırmır. Sadəcə, Brüssel Macarıstanı cəzalandırmaqla digərlərinə "nümünə" göstərmək, xəbərdarlıq etmək istəyir. Əgər Brüssel Macarıstanı sədrlikdən məhrum edərsə, bu, saxta bir qərar olacaq. Bu baxımdan, düşünürəm ki, belə bir qərar qəbul olunmayacaq".

Nardar BAYRAMLI

Xaosun başlanğıcı... Makronizm üçün labüd uğursuzluq

Fransada Milli Assambleyaya (parlamentin aşağı palatası) növbədənəkar seç-

kilər yekunlaşıb. Seçkilər iki turda baş tutub. Ötən bazar günü keçirilən ikinci turun

nəticələri elan olunub. Daxili İşlər Nazirliyinin verdiyi məlumata görə, parlamentdə

solçular 182, Makronun mərkəzçi alyansı 168, ifrat sağçılar təmsil edən Marin Le

Penin "Milli birlik" partiyası və onun mütəfiqləri isə 143 yer qazanıb.

Fransada siyasi iflas

Təqdim olunan statistikaya sadəcə, cansız rəqəmlər kimi baxmaq doğru olmazdı. Bu rəqəmlər əslində, Fransanın bugünkü siyasi mənzərəsinin gerçək və ziddiyyətli realitələri əks etdirir. Seçkilərin nəticələrini rəsmi Paris üçün siyasi iflas və yaxud Makronizm üçün labüd uğursuzluq kimi dəyərləndirmək daha doğru olardı. Tarixin müxtəlif dövrlərində ayrı-ayrı ölkələr və elə Fransanın özü də siyasi böhranlarla üzləşiblər. Bu zaman dövlətlər ikihakimiyyətlik dövrü keçiriblər. Yelisey Sarayı isə bu səhədə antirekorda imza atıb - seçkilərin nəticələrinə görə Fransada üçhakimiyyətlik dövrünün başladığı anons edilir ki, indiyədək belə hal digər ölkələrdə yaşanmayıb.

Fransada üçhakimiyyətlik və yaxud üçtərəfli üç seçki cəhdinin ardından yara-

nıb. Birinci cəhd Avropa Parlamentinə seçkilər oldu. Xatırladaq ki, Fransada iyunun 9-da Avropa Parlamentinə keçirilən seçkilərdə sağçı "Milli birlik" partiyası 31,36 faiz səs toplayaraq Makron koalisiyasını iki dəfədən çox üstələyib. Partiyasının Avropa seçkilərində iflasından sonra Makron parlamentin aşağı palatasını buraxaraq növbədənəkar seçkilər elan etdi. Bu qərar əslində, Makronun revanş cəhdi idi. Ancaq Makronun ikinci seçki cəhdi də uğursuz oldu. Belə ki, Milli Assambleyaya seçkilərin birinci turunda sağçı "Milli birlik" partiyası və onunla mütəfiq qüvvələr 33,4 faiz səs toplayaraq qalib gəldi. Həmin seçkilərdə ikinci yeri 27,98 faizlə solçu "Yeni Xalq Cəbhəsi" koalisiyası qazandı. Makronun mərkəzçi adlandırılan koalisiyası isə 20,76 faiz səsə yalnız üçüncü yerlə kifayətlənməli oldu.

Makronun komandası dalbədali iki məğlubiyyətdən sonra üçüncü seçki cəhdinə saxtakarlığa, siyasi oyunbazlığa qol qoymaqla hazırlaşdı. Belə ki, Yelisey Sarayından gələn siyasi sifariş

əsinə sağçıların ikinci turda mütləq qələbəsinə əngəlləmək məqsədilə planlar quruldu - solçuların üstünlük təşkil etdikləri dairələrdə mərkəzçilər, mərkəzçilərin üstünlük təşkil etdikləri dairələrdə isə solçular namizədliklərini geri götürdülər və 200-dən çox namizəd ikinci tur seçkilərinə qatılmadı. Bu seçki oyunu prezident koalisiyasına müəyyən üstünlüklər yaratmaqla mərkəzçi düşərgədən birinci turla müqayisədə daha çox namizədin qalib gəlməsinə yol açsa da, Makronun parlamentdə mütləq səs çoxluğuna nail olmaq istəyini təmin etmədi. Mərkəzçilər ikinci turun nəticələrinə görə Marin Le Penin partiyasını üstələsələr də, yalnız ikinci yerlə kifayətlənməli oldular.

nail olmağa çalışır.

Eyni zamanda, Makron rəqiblərinə qarşı revanş cəhdlərini də davam etdirir. Paris prokurorluğu "Milli birlik" parlament fraksiyasının lideri Marin Le Penə qarşı təhqiqatla başlayıb. O, 2022-ci ildə seçki kampaniyasının maliyyələşdirilməsi qaydalarını pozmaqla şübhəli bilinir. BFMTV kanalı bu barədə öz mənbələrinə istinadla məlumat yayıb. Sual yaranır: Baş prokurorluq 2022-ci il hadisələrini parlament növbəti seçkilər ərəfəsində araşdırmaqda nə dərəcə səmimiyyətlidir? Və yaxud Yelisey Sarayının siyasi sifarişini istisna etmək mümkündürmü?

Makron üçün sonun başlanğıcı

Analitiklər Makron üçün çətin hakimiyyət dövrünün başladığını, makronizm üçün sonun gəldiyini anons edirlər. Ümumiyyətlə, parlamentin yeni formalaşan tərkibi ilə onun ölkəni normal qaydada idarə edə biləcəyi mümkünsüz görünür. Qeyd edək ki, Fransa Milli Assambleyası 577 deputatdan təşkil olunur. Parlamentdə çoxluğu əldə etmək istəyən partiya 289 mandat lazımdır. Bundan əvvəlki seçkilərdə Makronun koalisiyasını Milli Assambleyada cəmi 250 deputat təmsil edirdi.

Buna görə də mərkəzçi koalisiya yeni kabinet formalaşdırmağa icazə verilməli olduğunu vurğulayıb. Makronun koalisiyası ilə ittifaqı istisna edən siyasətçinin sözlərinə görə, solçular yeni hökumətdə öz siyasi proqramlarını həyata keçirməyə hazırdır.

Fransa Milli Assambleyasına seçkilərin ikinci turunda bu ölkənin dəniz

maqdan ötrü digər partiyaların təmsilçilərinin səsini almaq, bunun üçün hətta hansısa səvdələmələrə getmək məcburiyyətində qalırdı. Mərkəzçilər üçün indiki say tərkibi ilə bunu etmək daha çətin olacaq.

Yeri gəlmişkən, ölkədə hakimiyyət böhranının əlamətləri ötən hər gün daha aydın şəkildə seçilir. Makronun ən yaxın çiynindəşlərindən olan baş nazirin istefası gündəmə gəlib. Hətta belə görünür ki, prezidentin baş nazirə "istefa vermə" çağırışı da nəticəsiz qalacaq. Çünki seçkilərin ikinci turunun qalibi olan solçular hökumətin yenidən formalaşdırılmasını zərurət kimi gündəmə gətiriblər. Artıq sol blokun lideri Jan-Luk Melanşon tərəfdarlarına müraciətində Makronun seçkilərdə məğlubiyyətini etiraf etməli olduğunu bildirərək ölkənin hazırkı baş naziri Qabriel Attali istefaya çağırıb. O, həmçinin solçu koalisiya yeni kabinet formalaşdırmağa icazə verilməli olduğunu vurğulayıb. Makronun koalisiyası ilə ittifaqı istisna edən siyasətçinin sözlərinə görə, solçular yeni hökumətdə öz siyasi proqramlarını həyata keçirməyə hazırdır.

İdarə olunan xaos Makronu xilas edəcək mi?

Aparılan rəy sprğuları təsdiqləyir ki, bu gün Fransa cəmiyyətində sağçılara və solçulara mütləq mənada simpatiya yoxdur. Ən arzuolunmaz və ikrar doğuran siyasi komanda isə məhz prezidentin formalaşdırdığı mərkəzçi koalisiyadır. Makronun siyasi ömrünün sonunu gətirən də yalnız qalib solçuların yeni hökumət formalaşdırmaqda ısrarlı mövqet tutmamaları və mərkəzçilərlə koalisiyanın mümkünliyünü istisna etmələri deyil. Burada cəmiyyətin anti-Makron mövqeyi də mühüm şərt kimi qəbul olunmalıdır. Bu gün fransızların 78 faizi ölkələrinin iqtisadi vəziyyətinin gələcəyinə inamsız olduqlarını deyirlər. Odoxa ictimai rəy mərkəzinin keçirdiyi sosial sorğu zamanı fransızlar qanunvericilik seçkilərində ilk 3

qabiliyyətinin təkamülü, məşğulluq və ya dövlət borcunun azaldılması kimi global iqtisadi vəziyyətə mənfi təsir göstərəcəyini bildiriblər. Öz şəxsi iqtisadi vəziyyətlərinə gəlinə, fransızlar düşünürlər ki, üç partiyadan hər birinin qələbəsi onlar üçün müsbətdən daha çox mənfi rol oynayacaq. Respondentlər düşünürlər ki, "Milli Birlik" digərlərindən daha az qorxuludur.

Seçkilərin ikinci turundan sonra ölkə boyunca iğtişaşlar başlayıb. Verilən bəzi məlumatlara görə iğtişaşların ssenarisini Yelisey Sarayından idarə olunur. Bu, Makronun idarə olunan xaos planıdır. O, gizli şəkildə iğtişaşlara rəvac verməklə məğlubiyyətini unudurmağa və gündəmin dəyişdirilməsinə

əsas partiyanın hər birinin qələbəsinin ölkənin vəziyyətinə, xüsusilə də, onun alıcılıq

Yeni Kaledoniyadan gələn sürpriz zərbə

Tjibaounun oğlu Emmanuel Tjibaou 1986-cı ildən bəri Milli Assambleyada mandat qazanan ilk müstəqillik tərəfdarı olub. Paris açıq şəkildə Yeni Kaledoniya əhalisi tərəfindən oğul Tjibaounun dəstəkləməsindən narazıdır, onun Parisin xarici ərazilərin suverenliyini tanıması məsələsinə qaldıra biləcəyindən ehtiyatlanır. Bu, Makrona Yeni Kaledoniyadan gələn əsl sürpriz zərbədir.

Qeyd edək ki, Yeni Kaledoniyada digər seçki dairəsində hökumətə qarşı loyal münasibət sərgiləyən namizəd Nikolas Metzdorf 52,41 faiz, onun rəqibi - müstəqillik tərəfdarı siyasətçi Omayra Naisseleine isə 47,59 faiz səs toplayıb.

MÜBARİZ

AI Gürcüstanla bağlı mövqeyini açıqladı

İnteqrasiya dayandırılır, maliyyə yardımı tormozlanır...

İki ay öncə Gürcüstanda “Xarici təsirin şəffaflığı haqqında” qanunun qəbulu ilə başlanan siyasi qalmaqal

səngimək bilmir. Xüsusilə Qərbin diqqətində olan bu qanunun ləğvi uğrunda “böyük mübarizə” sərgilənə

Gürcüstana yeni sanksiya - 30 milyon avro ayrıldı...

Qanunun qəbulu ilə paralel olaraq rəsmi Tbilisiyə qarşı mövqelər daha da sərtləşib. Bəzi hallarda sanksiya, bəzi hallarda iqtisadi əngəllər yaratmaq, hətta Avropa Məhkəməsinə müraciət etmək kimi hədələr işə yaramayıb - hətta. Baş nazir İrakli Kobaxidzeyə sui-qəsd xəbərdarlığı belə edildi. Küçə aksiyaları zamanı etirazçılara ən yüksək səviyyədə dəstək verən Qərb dairələri artıq Gürcüstan hökumətinə qarşı siyasi təsir mexanizmlərindən də istifadə edir. Belə ki, Avropa İttifaqı (AI) “Xarici agentlər haqqında” qanuna görə Gürcüstanın ittifaqa inteqrasiyası prosesini dayandırır. Bunu AI-nin Tbilisidəki səfiri Pavel Qerçinski bildirib. O qeyd edib ki, həmçinin Gürcüstan Müdafiə Nazirliyinə 30 milyon avro ayrılması da dayandırılıb. “Ümid edirəm ki, oktyabrda Gürcüstanda keçiriləcək seçkilərdən sonra yeni qurulan hökumət, nə olursa olsun, yenidən Avropa İttifaqına inteqrasiya istiqamətində ciddi işə başlayacaq. İndiki Gürcüstan hökumətinin niyyəti Avropa İttifaqı liderlərinə aydın deyil. “Xarici təsirin şəffaflığı haqqında” qanun geriye doğru bir addımdır və anti-Qərb, anti-Avropa ritorikası boyan edilmiş Avropa İttifaqına daxil olmaq məqsədi ilə tamamilə uyğun gəlmir”, - deyər səfir vurğulayıb.

Diktə ilə işləmədikdə...

Bəli, Qərb növbəti dəfə özünün əsl simasını ortaya qoydu. Gürcüstandan öz maraqları üçün istifadə etməyə çalışan, bu dövlətin milli maraqlarını saya salmayan AI-nin tutduğu mövqe işə qeyri-demokratikliyi ilə seçilir. Bir müddət öncə üzvlüyə namizəd statusu ilə “şərəf-

AI niyə narahatdır?

Pavel Qerçinskinin açıqlamasında qarşıdan gələn parlament seçkilərinə qədər “taym -aut” götürməsi də təsadüfi deyil. Bölli olduğu kimi, bu qanunla xarici agent hesab olunacaq şəxslər və ya partiya nümayəndələri seçkidə iştirak etmək hüququnu qanuni şəkildə itirəcək. Beləliklə də, Qərbin özünün emissarlarını Gürcüstan parlamentinə yerləşdirmək arzusu da boşa çıxacaq.

Xatırladaq ki, qanunla bağlı məsələ ortaya çıxan dövrdə GOR-BI-nin keçirdiyi sorğunun nəticələrinə görə, oktyabrın 26-da baş tutacaq parlament seçkilərində cəmi iki partiyanın - “Gürcü Arzusu” və “Vahid Milli Hərəkət”in qanunverici orqana düşmə ehtimalı ortaya çıxmışdı. “İmedi” telekanalının sifarişli ilə keçirilən sorğunun nəticələrinə görə, parlament seçkilərinin apreləki “virtual səsverməsində” “Gürcü arzusu” - 60,4 faiz, “Vahid Milli Hərəkət” - 12,6 faiz, “Gürcüstan üçün Lelo” - 4,7 faiz, “Avropa Gürcüstanı” - 4,5 faiz, “Gürcüstan üçün” - 3,7 faiz “səs toplayıb”. Yeni sistemə görə isə Gürcüstanda parlament seçkiləri 2024-cü ildən partiyalar üçün 5 faizlik bəyər təyin edib - seçkilər yeni, tam proporsional sistemlə keçiriləcək. Bu monada, AI-nin “inteqrasiyanı dayandırmaq” adı altında apardığı kampaniya yeni dövr seçki üçün ortaya çıxacaq siyasi mənzərəyə təsir etməyə hesablanıb.

SADIQ

londirilən” Gürcüstana qarşı atılan addımlar Qərbin korporativ maraqların girdabında boğulduğunu göstərir. AI-yə inteqrasiya prosesinin dayandırılması qurumun açıq şəkildə Gürcüstanı öz oyunlarına alət etmək istəyini biruzə verir. Bu həm də, AI-nin “genişlənmə kampaniyası”nın əsl niyyətini ortaya qoyur. AI ilə assosiativ saziş imzalayan Gürcüstan qurumun diktəsi ilə işləmədiyi üçün artıq ona yardımı belə dayandırılır.

Ekzistensializm: İradə və azadlıq təlimi

XIX əsrin ikinci yarısında fəlsəfənin bir çox sahələri fərdiyyətçilikdən ümumbəşəri biliyə, hamı üçün eyni olan məzmun və həqiqəti tapmaq cəhdlərinə doğru irəliləyirdi. Həmin vaxtlar bütün universal qanunlar insanın mahiyyətini aşkara çıxarmaq üçün istifadə edildi. Sonra insanın dünyadakı mövcudluğunun heç də standart olmadığını və buna görə də onun fərqli qanunlara tabe olduğunu iddia edən fəlsəfi cərəyan - ekzistensializm meydana çıxdı.

Ekzistensializm - latın dilindəki “existencia” sözündən götürülüb, mənası “mövcudluq”, “var olmaq” deməkdir. Ona görə də bu təlimi “mövcudluq”, “varoluş fəlsəfəsi” də adlandırırlar.

İkili mahiyyət: təbii “mən” - qeyri-təbii “mən”

Ekzistensializmin iki qolu var: teist və ateist.

Teist ekzistensializmin banisi Danimarka filosofu Sören Kierkeqard öz fəlsəfi görüşlərində daha çox insanın mütəlaq seçim azadlığının olub-olmamasına diqqət yetirir. Kierkeqarda görə xoşbəxt və ya bədbəxt olmağa, yaxşılıq və ya pislilik etməyə fərd özü müstəqil şəkildə qərar verir. O, fəlsəfənin maraq və ya öyrənmək istəyindən deyil, ümitsizlikdən qaynaqlandığını iddia edir.

Birbaşa olaraq, ekzistensializmə aid edilməyənlər də öz fəlsəfi konsepsiyalarında bu cərəyanla uzlaşan mütəfəkkirlərdən Artur Şopenhauer və Fridrix Nitsşeni də insan iradəsinin azadlığı çox düşündürürdü. Onların fikrincə, insanın varoluşu heç bir şəkildə harmonik vəhdətdə olmayan iki sferaya bölünür: insanın öz müqəddəratını təyin etmə qabiliyyətinə malik olan “öz”, təbii varlığı və cəmiyyətdəki “hamı üçün” mövcud olan sosial varlığı. Bu filosoflara görə sosial varlıq, təbii varlığı boğur, onun arzu və istəklərini buxovlayır. Nəticədə insan həqiqi “mən”-ini zəncirləyir, saxtalaşır və bu məcburiyyət onu bədbəxt edir.

Ekzistensializm insanın mövcudluq problemini yeni baxış bucağından təqdim edir. İnsan öz qısa ömründə, fərdi həyatında kimdir və necədir? Burada ekzistensializmi maraqlandıran əsas məsələ ortaya çıxır: insan orijinal kimliyini seçmək alternativini öz üz-üzədir: fərdi, təklikdəki və daha çox bioloji “mən” və ya kütlənin içində əriyib-itən, qeyri-təbii “mən”.

Ekzistensializm insanın şəxsiyyətsizləşməsinə və fərdin kollektivləşməsinə qarşı çıxan etiraz fəlsəfəsidir. Şəxsiyyət iradənin köməyi ilə özünü təsdiqləyir. Əbəz yə deyil ki, fəlsəfədə bu istiqamət məhz Avropanın totalitar ideyalarda boğulduğu 20-ci əsrdə yaranıb.

Ekzistensializm 4 əsas ideyanı müdafiə edir:

- Varlıq həmişə tək və fərddir. Bu cərəyan şüuru, ruhu, ağıl və düşüncəni üstün tutan idealizmin əksidir.
- Mövcudluq ilk növbədə varlıq problemini müzakirəyə çıxarır və buna görə də varlığın mənasını araşdırmağı qarşısına məqsəd qoyur.
- Varlıq - insanın arasından yalnız birini seçə biləcəyi imkanların hamısıdır. Bu fikir hər növ utilitarizmin əksidir.
- İnsanın önündəki bütün imkanlar digər insanlarla və cisimlərlə münasibətdən ortaya çıxdığına görə, mövcudluğa “dünyadakı varolma” kimi qiymətləndirmək olar.

Ekzistensialist filosoflar

Martin Haydegger (1889 - 1976)
M. Haydeggerin ilk əsəri “Varlıq və Zaman” insanın ekzistensial mövcudluğu məsələlərinə həsr edilib.

Hər şeydən öncə onu demək lazımdır ki, Haydeggerin əsərlərinin dili olduqca müəkkəkdir. Ümməən, alman filosoflarında bu, rast gəlinən bir haldır, Haydeggerin özü deyirdi ki, biz fəlsəfi əsəri yazmağa başlayanda əvvəlcə onun dilini yadırdıq.

Haydeggerə görə, insanın öz mahiyyətini anlamasında ölümün dərk etməsi xüsusi rol oynayır. Bizi heyvanlardan fərqləndirən də budur. İnsana əbədiyyət qarşısında ağılaşıgınamz dərəcədə nəhəng işlər görməyə imkan verən onun faniyyət hissidir. İnsan varlığın sahibi deyil, o, varlığın özüdür və buna görə də hər şeyə qadirdir.

Alber Kamyu (1913 - 1960)
Fransız yazıçısı və filosofu Albert Kamyu üçün əsas ekzistensial mövzu “ehtiyatsızcasına səssiz” dünyada həyatın mənasını tapmaq idi. Həll olunmuş yaşam qaydalarının içində əbədi sualların cavabını tapmaq çox çətinidir, çünki bu qaydaların özü absurdur. Amma in-

san öz iradəsi və seçimi ilə bu absurdluğa quruluş, daxili nizam və əhəng gətirir. Bu, dünyanın absurdluğuna qarşı çıxan insanın üsyankar tərəfidir. Kamyu insanı təkəə özündə olanların məcmusu kimi deyil, hələ onda olmayanların, ola biləcəklərin məcmusu kimi təqdim edir.

İnsanın varlığı məsələsində A. Kamyu üçün əsas sual budur: həyat yaşamağa dəyəirmi? Kamyu bu suala müsbət cavab verir, ancaq bir şərtlə: insan dünyanın dualizmini və absurdluğunu qəbul edə bilərsə, bu dünyada yaşamağa dəyər. Kamyuya görə burada mahiyyət xoşbəxtlik və kədərdə, həyat və ölümdə deyil, onların sonsuz ziddiyyətlərindədir.

Jan-Pol Sartr (1905 - 1980)

Daha bir ekzistensialist, A.Kamyunun dostu, məşhur filosof Jan Pol Sartr həyatın mənası ilə bağlı suala konkret cavab verir. O, həyatın mənasını insanın mövcud dünyadakı qeyd-şərtsiz, boynuna qoyulmuş məsuliyyəti ilə əlaqələndirir. Dünya fərdin özünü təsdiqlədiyi aktında canlanır və buna görə də mühitə bütün ağırlığı insanın çiyinə yüklənir.

Sartra görə fərdin hər hansı hazır modeli mövcud deyil. Böyük filosofun fikirlərini ümumiləşdirsək, insan hər şeyi özü yaratmalıdır. İnsanın malik olduğu qabiliyyətlər, imkanlar həm də onun həyatdakı məqsədidir. Sartr ekzistensializminin əsas ideyası ondan ibarətdir ki, insan sadəcə olaraq, özü olmalı, özünə sadıq olmalı və özünü seçməlidir.

Karl Yaspers (1883 - 1969)

Alman filosofu Karl Yaspers ekzistensialist ideyaları qəbul edir, lakin onun konsepsiyasında ateist Sartr və Kamyudan fərqli olaraq Tanrının da yeri var. İdealist olmasına baxmayaraq, Yaspersin təlimi ənənəvi xristianlıqdan uzaqdır. Filosoфа görə insanın ömür yolu hədsiz müəkkəkdir və bu məsələdə Tanrının insana köməyi dəyər. İnsan bütün problemlərini özü həll edərək Tanrıya yaxınlaşa bilər. K. Yaspers müqəddəs mərasimləri və ritualları, eləcə də o biri dünyada mükafatlandırma və ya cəzanı qəbul etmir. Yaspersə görə şəxsi keyfiyyətlər və əməllər, həmçinin yaradıcılıq aktı vasitəsilə Tanrıya aparan əsl yolu tapmaq mümkündür. Əgər insan öz problemlərini özü həll etməyi öyrənsə, o zaman Tanrı onun həyatında zühur edər. Alman filosofu öyrədir ki, hər kəs ilahi yaradıcıdan mükafat gözləyir, lakin bu mükafatı şəxsi səylə əldə etmək lazımdır. Burada Yaspersin təqəddirləri belə bir sualla çıxır deyir: insan hər şeyi öz səyləri nəticəsində əldə edəcəksə, o zaman onun həyatında Tanrıya nə ehtiyac var?

Avropamı canlandıran fəlsəfə

İlk baxışdan ekzistensializm öz dövrünün mənəvi problemlərinin fəlsəfi yekunu olan bir axın kimi görünür. Şübhəsiz, ekzistensializm fəlsəfəsi Avropa tarixində böyük mədəni və siyasi iz qoyub. Hər şeydən öncə onu demək yetər ki, insan azadlığının və seçim hüququnun mədəni və siyasi aspekti məhz, ekzistensializmə başlayıb. Ekzistensializm həmişə fərdin əhəmiyyətini önə çəkib. İkinci bir tərəfdən, ekzistensializmin idealist qanadı solmaqda olan Avropa xristianlığına, xüsusən də protestantlığa yeni nəfəs verib. Üçüncüsü, ateist ekzistensializm yeni solçu ideologiya ilə qarşıaraq Avropada sosialist ideyalarına ikinci həyat bəxş edib. Nəhayət, ekzistensializm humanitar və əxlaqi böhran dövründə, metafizikanın tükəndiyi, “ölümüş” tanrı anlayışının hökm sürdüyü, ümməən, həyata verilən klassik mənalardan aradan qalxdığı bir vaxtda psixoloji dəstək kimi insanların köməyinə gəlməyə çalışıb.

Jan Pol Sartr deyirdi: “İnsan öz layihəsindən başqa bir şey deyil. İnsan özünü dərk etdiyi dərəcədə mövcuddur. Məhz, buna görə o, öz hərəkətlərinin cəmindən ibarətdir, öz həyatından kənarda bir varlıq deyil”.

Ekzistensializm bütün dövrlərin dəbdə olan və mənəvi ehtiyac duyulan fəlsəfəsidir. Düşünən, duyan, başqaları kimi olmayan hər bir unikal şəxsin daxilində ekzistensial bir “mən” var.

Murad Köhnəqala

Demokratlar yeni namizəd axtarışında...

Dünyanın supergüc dövlətlərindən olan Amerika Birləşmiş Ştatlarında cari il prezident seçkiləri ilidir. Hazırda seçki marafonunun əsas simaları qismində 81 yaşlı hazırkı prezident Cozef Bayden və 78 yaşlı sabiq prezident Donald Tramp çıxış edirlər. Onların hər ikisi namizədliklərini təmin etmək üçün ilkin seçkilərdə (praymeriz) qalib gəlib. Bayden və Tramp müvafiq olaraq Demokratlar Partiyasının və Respublikaçılar Partiyasının təmsilçiləridirlər. Noyabrda keçiriləcək seçkilər yaxınlaşdıqca ehtiraslar daha da qızışır. Xüsusilə də, ölkədə hazırkı prezidentin namizədliyi birmənalı qarşılanmır.

Bayden seçkilərə qatılmaqda israrlıdır

Tərəddüdlərə və ölkə boyunca artan inamsızlığa rəğmən, Cozef Baydenin özü seçkilərə qatılmaqda israrlıdır. O, bir daha seçki yarışından geri çəkilmək niyyətində olmadığını və respublikaçı Donald Trampı məğlub edəcəyinə əmin olduğunu bildirib.

Cozef Bayden son qərarını Konqresdəki demokratlar fraksiyasının rəhbərliyinə ünvanlandığı məktubunda ifadə edib. Məktubun mətni onun “X” sosial şəbəkəsindəki sahifəsində dərc olunub.

Ağ evin hazırkı sahibi vurğulayıb ki, “mətbuatdakı fərziyyələrə baxmayaraq, o, seçki yarışını sona çatdırmaqda və Donald Trampı məğlub etməkdə qərarlıdır”. Bayden deyir ki, Tramp-la debatdan sonra səslənən narahatlıqlara da “göz yummur”.

“Bütün bunlara yüksək səslə və aydın cavab verə bilərəm: 2024-cü ildə Donald Trampı məğlub etmək üçün hamıdan daha yaxşı mövqedə olduğuma tam inanmasaydım, yenidən seçilmək istəməzdim”, - deyər Cozef Bayden məktubunda vurğulayıb.

Namizədlərlə bağlı son qərar partiyaların qurultayında veriləcək. Respublikaçılar Partiyasının namizədi iyulun 15-18-də Viskonsin ştatının Milouki şəhərində keçiriləcək partiya qurultayında elan ediləcək. Demokratlar Partiyasının qurultayı isə 19-22 avqust tarixlərində Çikaqo şəhərində baş tutacaq.

Hələlik respublikaçıların düşürgəsinədən ilkin qalib namizədin dəyişdirilməsi ilə bağlı hansısa tərəddüdlər müşahidə

ABŞ prezidenti üçün “pis gecə”

ABŞ-ın hazırkı prezidentinin namizədliyi ilə bağlı tərəddüdlər onunla Tramp arasında iyunun 27-də baş tutan teledebatdan sonra intensivləşib. Teledebat bütün parametrlər baxımından Cozef Bayden üçün uğursuz olub. Xüsusilə də onun səhhiyyədəki problemlər debat zamanı daha qabarıq şəkildə nəzərə çarpıb. Belə ki, debatın sonunda növbəti kuryoz hadisə yaşanıb - Cozef Bayden tərəddüd içində olub, nə edəcəyinin, hara gedəcə-

ynin qərarını verməkdə çətinlik çəkib. Onun köməyinə yenə də həyat yoldaşı Cill Bayden gəlib. O, Ağ Ev rəhbərinə səhnədən düşməyə köməklik göstərib.

Lakin bu, Baydenin namizədliyinə inamsızlığı artıran yeganə səbəb deyil. Debat boyunca namizədlər arasında yaş fərqi özünün qabarıq şəkildə göstərib. Boğuş və yavaş səsle çıxış edən Baydenin Tramp-la fikir ayrılıqlarını aydın şəkildə ifadə edə bilməməsi xüsusi diqqət çəkib. Debatda Baydenin əsas vəzifələrindən biri yaşı ilə bağlı seçicilərin narahatlığına son qoymaq olsa da, o, bunu bacarmayıb.

Cozef Baydenin özü də debatdakı uğursuzluğunu etiraf edib. O, ABC kanalına müsahibəsində dəfələrlə debatın baş tutduğu günü “pis gecə” adlandıırıb.

hatlıq doğurur”,- deyər o, açıqlamasında qeyd edib. Texasdan olan konqresmen Lloyd Doggett də açıq şəkildə Baydeni mübarizədən çəkilməyə çağırıb.

Demokratların yeni namizədi kim olacaq?

edilmir. Ancaq bunu demokratlar barədə demək mümkün deyil. Məlum debatdan sonra onlar alternativ namizəd axtarışını daha da sürətləndiriblər. Baydenin telebatdakı çıxışı Demokratlar Partiyası və donorlar arasında ciddi narazılıq yaradıb. Hazırkı prezidentin tərəfdarlarından biri, konqresmen Ceyms Klaybörn iyulun 3-də CNN-ə müsahibəsi zamanı Demokratlar Partiyasının avqustda keçiriləcək qurultay öncəsi daha bir kiçik praymerizin təşkil olunmasının zəruriliyi fikrini səsləndirib. “Biz gördüyümüzü gördük və bu, nara-

rıb.

Hazırda demokratların düşürgəsinə Cozef Baydeni əvəzləyə biləcək bir neçə namizədin adı çəkilir. Siyahıdan ayrı-ayrı qubernatorların və administrasiya rəsmilərinin adları keçir. Xüsusilə də bəzi demokratlar vitse-prezident Kamala Harrisin noyabrda respublikaçı real namizəd Donald Tramp mübarizədə Baydeni əvəz edə biləcəyi fikrini açıq şəkildə nəzərdən keçirməyə başlayıblar.

Mübarizə FEYZLİ

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərömbuatıyayımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Türkistan Media Group” MMC – 050 241-48-23
“Region Press” MMC – 055 316-79-01
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Murad Köhnəqala

Bu dünyada, özünün qeyri-adi həyat tərzii ilə seçilən, maddi zənginlikdən qaçan, riyaziyyat elmində məşhur Puankare hipotezi adlanan minilliyin riyazi məsələsinə həll etdiyinə görə 2006-cı ildə layiq görüldüyü, riyaziyyat sahəsinin Nobel mükafatı sayılan, 1 milyon dollarlıq beynəlxalq Fields ödü-lündən imtina etmiş müasir rus riyaziyyatçısı Qriqori Perelman da yaşayır.

Qriqori Yakovleviç Perelman 1966-cı ildə Sankt-Peterburq şəhərində yə-hudi ailəsində anadan olub. Atası Yakov Perelman mühəndis, anası Lyubov Leybovna riyaziyyat müəllimidir. 1993-cü ildə ata Yakov Perelman yaşamaq üçün İsrailə köçür, Qriqori isə anası və bacısı Lena ilə Sankt-Peterburqda yaşamağa davam edir. Sonralar Lena təhsil almaq məqsədilə atasının yanına, İsrailə gedir. Bacısı Lenanın hazırda ailəsi ilə birgə İsveçdə yaşadığı bildirilir...

Skripkada gözəl mahnılar ifa edən Lyubov Leybovna oğlunun dəqiq elm-lər sahəsində qeyri-adi istedadını hiss

edir, lakin onu musiqiçi kimi görmək istəyirdi. Musiqi məktəbinə getməyə davam etsə də Qriqori özünü yalnız riyaziyyatçı kimi biruzə verməyə başla-yır.

9-cu sinfi bitirdikdən sonra Qriqori fizika-riyaziyyat təmayüllü məktəbə daxil olur. Stolüstü tennis və musiqi ilə az-çox maraqlansa da, onun əsas hədəfi riyaziyyat idi.

Yarışda SSRİ məktəblilərini təmsil edən Qriqori 1982-ci ildə Budapeştdə keçirilən Beynəlxalq Riyaziyyatçılar Olimpiadasının qızıl medalını qazanır. Sonra o, Leninqrad Dövlət Universiteti-nin mexanika və riyaziyyat fakültəsinə imtahanı qəbul edilir.

Sözsüz ki, gənc Qriqori orta mək-təbdə oxuduğu kimi universitetdə də əla qiymətlərlə oxuyur və əlaqi tələbə kimi Lenin təqaüdü alır.

Universiteti bitirdikdən sonra V. A. Steklov adına riyaziyyat institutunun aspirantı olan Qriqori 1990-cı ildə namizədlik dissertasiyasını müdafiə edir.

Planetin yaşayan 9-cu dahisi...

Riyaziyyatçının dərviş həyatı

Müdafiədən sonra həmin institutda baş elmi işçi vəzifəsində çalışmağa başla-yır. Qriqori bu illər ərzində həm də ABŞ universitetləri ilə əməkdaşlıq edə-rək bir neçə təhsil ocağında davamlı olaraq elmi mühazirələr oxuyur. ABŞ-da elmi konfranslarda fəal iştirak edən riyaziyyatçı, müasir riyaziyyatın ən önəmli problemlərindən olan Puankare teorisinin həlli ilə də məhz, burada məşğul olur.

Özünü tamamilə elmə həsr edən Perelmanın qapalı həyat tərzii anasını narahat etməyə başlayır. Xanım Ley-bovna bir neçə dəfə oğlu ilə onun şəxsi həyatı, ailə qurması barədə danışmağa cəhd edir. Lakin gənc alim hər dəfə bu mövzudan qaçaraq söhbəti istərik həd-də çatdırır. İş prosesləri istisna olmaqla, qadınlarla heç bir yaxınlıq münasi-bəti qurmayan Qriqorinin davranışları onu tanıyanlar və iş yoldaşları arasında müxtəlif şaiyələrin yaranmasına səbəb olur. Dəfələrlə anası ilə bu mövzu ət-rafında mübahisə edən Qriqori otağına

çəkilib qapını bağlayır, saatlarla otağından çılə çıxmır. Ailədə dəfələrlə buna oxşar hadisənin baş verməsinə görə oğ-lunun hər an intihar edə biləcəyindən qorxan ana, Qriqoriyə qapını açması üçün yalvarıb, cavab eşitmədikdə isə onun dostlarına zəng edərək ana-balası bu vəziyyətdən xilas etmələrini onlardan xahiş edib.

Bu söhbətlərə görə Qriqori İsraildə yaşayan atasının dövlətlərindən boyun qaçırır, məlum mövzunun ortaya gəl-məsindən çəkinirdi.

Şəxsi həyatında mürəkkəb ziddiy-yətlərin olmasına baxmayaraq, Qriqori Perelman elmdə süpətlə uğur qazanırdı. Yeri gəlmişkən, Perelmanın dahi işlə-rindən biri də fəzanın üçölçüllü olması haqda idealist təsəvvürləri riyazi yolla sübuta yetirməsidir.

Asket həyatı yaşayan Qriqori yuxa-rıda xatırladığımız kimi beynəlxalq mükafatlardan imtinası ilə məşhurdur.

O, 1996-cı ildə Avropa Riyaziyyat-çılar Cəmiyyətinin mükafatına layiq görülsə də, ödüldən imtina etmiş, yaşa-dığı cəmiyyətdən gizlənərək təqdimata gəlməmişdi.

Daha sonra riyaziyyatın ən mühüm problemlərindən biri, Puankare hipote-zini həll etdiyinə görə alim Nobel mükafatına alternativ tanınan beynəlxalq Filds ödüldündən imtina etmişdir. Bu barədə sual verənlərə Qriqori Perelman belə cavab vermişdi:

“Ehtiyaclarımdan artıq pul mənim nəyimə lazımды, qarnımı idarə edə bil-məyən zoopark sakini deyiləm ki! Nor-mal insan kimi yaşamaq üçün aldığım məvacib mənə artıqlaması ilə kifayət edir”.

İmtina silsiləsi bununla bitmir. Gör-

kəmli alim 2010-cu ildə Kley Universi-teti tərəfindən layiq görüldüyü ödülə də yaxın durmamışdır.

Leninqradda yaşadıkları binanın 38 illik qonşusu Anatoli Yakovleviç jurnalistlərə Perelman haqda bunları deyib:

“Qriqorini son vaxtlar ayda, ildə bir dəfə görürəm. Hərdən anası ilə gəzin-tiyə çıxır. Pendir, süd, çörək yeməyi xoşlayır. Görkəmi pintidi, saqqalına ayaqlarla əl gəzdirmir. Milyon dollardan imtina etdiyi üçün deyə bilərəm ki, onun başı xarab olub”.

Qriqori Perelmanın qeyri-adi həyat tərzii qərb mətbuatının da diqqətini daim özündə saxlayır. İngilis saytları-nın birində mükafatdan imtina etmiş dahi riyaziyyatçının seksual oriyentasi-yasının müzakirəsi zamanı respondent-lərin bir qismi onun homoseksual olma-sı qənaətinə gəlib. Lakin bu cür şaiyə-ləri ciddiyyə almayan dahi riyaziyyatçı öz tənha həyat tərzini dəyişməyəcəyini bildirib.

Böyük Britaniyanın “The Daily Telegraph” qəzeti dərc etdiyi “Planetin yaşayan 100 dahisi” siyahısında Qriqori Perelmanın adını 9-cu yerdə yazıb.

Dünya mətbuatına məlum olan son xəbərlərə görə Qriqori Perelman hazırda İsveçdə yaşayır. Onun bacısının ailəsi ilə birlikdə yaşaması güman edilir. Alim internetdən, telefondan istifadə etmir, asudə vaxtını təbiətin qoynunda keçirir.

Ən maraqlısı: məşhur Hollivud rejissoru, “Titanik” filminin yaradıcısı məşhur Ceyms Kameron dahi riyaziya-tçı haqda sənədli film çəkməyi planlaşdırıb. Lakin İsraili jurnalist Aleksandr Zabrovskinin dediyinə görə əfsanəvi riyaziyyatçını hələ də tapa bilmirlər...

Allah rəhmət eləsin!

Şöhrət Əliyev Zaur Rüstəmovanın atası
RÜSTƏMOV ZABIT ŞÜKÜR OĞLUNUN
vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

İdman

Rəşad Sadıqov: “Şerif”lə ilk oyuna xüsusi hazırlaşmışıq

“Zirə” Futbol Klubunun baş məşqçisi Rəşad Sadıqov UEFA Avropa Liqası-nın I təsnifat mərhələsində Moldovanın “Şerif” klubu ilə keçiriləcək səfər oyun-u öncəsi AZƏRTAC-a eksklüziv müsahibə verib.

– “Şerif”lə səfər oyununa komandanızın hazırlığı necə keçdi?

- Komandanın hazırlıq prosesi normal keçib. Avropa Liqasının oyunlarına

erkən - birinci mərhələdən başlayırıq. Bu da müəyyən dərəcədə çətinlik yaradır. İmkan daxilində çalışırıq ki, oyuna tam hazır olaq. Təbii olaraq, idman formasını tam yığa bilməmişik, lakin var gücümüz-lə çalışacağıq ki, rəqibə layiqli müqavimət göstərək.

– “Zirə”nin heyətinə yeni futbolçular cəlb edilib və gedənlər də olub. Qısa zamanda yeni komandanın formalaşması prosesi sizi qane edirmi?

- Yeni futbolçuların komandaya uyğunlaşması ilə bağlı hər hansı sıxıntıımız yoxdur. Çünki transferlərimizin çoxu daxili çempionatda oynayan futbolçulardır. Ona görə də çempionatımıza, komanda-mıza yaxşı bələddirlər. Bu baxımdan ciddi sıxıntıımız yoxdur. Anje Mutsinzi də sıralarımıza yeni qoşulub. O da sanki özünü neçə ildir “Zirə” komandasında oynadığı kimi hiss edir. Bu amil də yaxşı tərəfdən bizi sevindirir. Təbii ki, futbolçuların oyun planında komandaya tam uyğunlaşması ilə bağlı vaxta ehtiyac ola-caq. Ancaq ümid edirəm ki, futbolçular

adaptasiya dövrünü qısa zamanda keçə biləcəklər.

– “Şerif”lə oyun öncəsi komanda-də əhvali-ruhiyyə necədir?

- Komandanın düşürgəsində əhvali-ruhiyyə yüksəkdir. Futbolçular böyük həvəslə oyuna hazırlşırlar. Hiss edirəm ki, səbirsizliklə oyunu gözləyirlər. Ən vacibi, soyuqanlıq qalıb, məşqlərdə, oyunlarda, çempionatda etdiklərimizi iyulun 11-də “Şerif”lə ilk səfər oyunun-da göstərməkdir. Mən futbolçularıma inanıram.

– İlk oyundan gözləntilərinizi bil-mək istərdik...

- İlk oyun hər iki komanda üçün müəyyən problem yarada bilər. Çünki bir-birimizə yaxşı bələd deyilik. Xüsusi-lə də “Şerif”lə müqayisədə biz rəqibi tanımaq baxımından daha çox problem yaşayırıq. Moldova klubunun heyətində yeni transferlər, dəyişikliklər var. O üz-dən də birinci oyuna xüsusi hazırlaşmışıq. Komanda meydanda rəqibə, onun oyun üslubuna tez bir zamanda uyğunlaşmalıdır. Gözləntim odur ki, Bakıya yaxşı nəticə ilə dönek.

Azərbaycanın olimpiya komandasının posteri təqdim olunub

Fransanın paytaxtı Parisdə keçiriləcək Yay Olimpiya Oyunlarında Azərbaycanı təmsil edəcək olimpiya komandasının posteri təqdim olunub.

“Report” xəbər verir ki, bu barədə Gənclər və İdman Nazirliyinin mətbuat xidməti paylaşım edib.

İyulun 26-dan avqustun 11-dək Parisdə keçiriləcək XXXIII Yay Olimpiya Oyunlarında 48 idmançımız 15 idman növü üzrə 17 proqramda ölkəmizi təmsil edəcək.

Güləşçilərimiz Vətənə qayıdıb

rünc medal qazanan milli 132 xal toplayaraq növbəti dəfə komanda hesabında Avropa çempionu olub. Türkiyə (125) ikinci, Gürcüstan (99) isə üçüncü yeri tutub.

Xatırladaq ki, millinin heyətində Xetaq Karsanov (97 kiloqram) qızıl, Vəlif Bağirov (57 kiloqram), Camal Abbasov (61 kiloqram), Sadıq Mustafazadə (86 kiloqram) və Anar Cəfərli (92 kiloqram) gümüş, Yusif Dursunov (125 kiloqram) isə bürünc medal qazanıb.

Təsisçi:

Yeni Azərbaycan Partiyası

Baş redaktor:

Aliqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com

mail@yeniazərbaycan.com

Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyyət Hacıbəyov - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100

Lisensiya: N-B-317

Tiraj: 4242

Sifariş: 1540

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələni və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayında nəşr olunur.

Məsul nəvbətçi:

Pərviz SADAYOĞLU